

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Областна администрация
Търговище

ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ НА ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ЗА РАВЕНСТВО, ПРИБЪЩАВАНЕ И УЧАСТИЕ НА РОМИТЕ (2021 - 2030)

2022 г.

Утвърждава:

СТАНИМИР ПАРАШКЕВОВ

Областен управител на област Търговище

Съдържание:

I.	Въведение. Целева група.....	3 стр.;
II.	Анализ на проблемите и ситуацията. Преглед на приоритети.....	6 стр.;
1.	Приоритет Образование и обучение.....	8 стр.;
2.	Приоритет Здравеопазване.....	27 стр.;
3.	Приоритет Жилищни условия.....	31 стр.;
4.	Приоритет Заетост.....	37 стр.;
5.	Приоритет Върховенство на закона и недискриминация.....	43 стр.;
6.	Приоритет Култура и медии.....	46 стр.;
III.	Визия.....	48 стр.;
IV.	Стратегическа цел.....	48 стр.;
V.	Водещи принципи и хоризонтални аспекти при изпълнението.....	48 стр.;
1.	Хоризонтални цели.....	49 стр.;
2.	Секторни цели.....	49 стр.;
3.	Подходи.....	50 стр.;
VI.	Приоритети: Образование, здравеопазване, жилищни условия,, заетост, върховенство на закона и недискриминация, култура и медии.....	50 стр.;
1.	Образование и обучение. Оперативна цел. Общи цели.....	51 стр.;
	Конкретни дейности за постигане на целите.....	52 стр.;
2.	Здравеопазване. Оперативна цел. Общи цели.....	55 стр.;
	Конкретни дейности за постигане на целите.....	56 стр.;
3.	Жилищни условия. Оперативна цел. Общи цели.....	56 стр.;
	Конкретни дейности за постигане на целите.....	57 стр.;
4.	Заетост. Оперативна цел. Общи цели.....	58 стр.;
	Конкретни дейности за постигане на целите.....	59 стр.;
5.	Върховенство на закона и недискриминация. Оперативна цел. Общи цели.....	60 стр.;
	Конкретни дейности за постигане на целите.....	62 стр.;
6.	Култура и медии. Оперативна цел. Общи цели.....	63 стр.;
	Конкретни дейности за постигане на целите.....	64 стр.;
VII.	Овластяване и равни възможности на ромската жена.....	64 стр.;
VIII.	Механизми за изпълнение на интеграционната политика.....	67 стр.;
IX.	Мониторинг на изпълнението.....	72 стр.;
X.	Заключение.....	73 стр.
XI.	Приложение: Индикатори за наблюдение на изпълнението на областната стратегия / 2021-2030 година/.....	74 стр.

I. ВЪВЕДЕНИЕ. ЦЕЛЕВА ГРУПА

Настоящата Областна стратегия на област Търговище за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030), наричана по-нататък Стратегията, е рамков документ, който задава насоките за изпълнение на политиките за социално-икономическо приобщаване и участие на ромите. Стратегията отчита научените уроци и надгражда постигнатото в периода на изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) (НСРБИР).

Задълбочаването на бедността и социалното изключване са основание за засилване на мерките за преодоляване на предизвикателствата, пред които са изправени все още редица граждани в уязвимо положение, включително и тези от ромската общност.

В настоящия документ терминът „роми“ се използва като общ термин¹. Той включва групи от хора, които имат повече или по-малко сходни, но не едни и същи културни и социални характеристики. Самоопределянето им също може да бъде различно. В България трайна тенденция е част от хората, които околното население възприема като роми, да се самоопределят като българи, турци, румънци и т.н. Не всички роми са обект на социално изключване, но всички те могат да станат обект на дискриминация и да бъдат лишени от права². Стратегията прилага общ и целенасочен интегриран подход към гражданите в уязвимо положение от ромски произход и не изключва оказването на подкрепа и за лица в неравностойно положение от други етнически групи.

Стратегията се вписва в контекста на развитието на европейските интеграционни и приобщаващи политики, като отчита и насоките, дадени в Съобщението на Европейската комисия до Европейския Парламент и Съвета от 7 октомври 2020 „Съюз на равенството: Стратегическа рамка на Европейския съюз (ЕС) за ромите за равенство, включване и участие“, както и анексите към него „Насоки за планиране и прилагане на националните ромски стратегически рамки“ и „Портфолио от показатели“. Стратегията ще допринесе за изпълнението на Плана за действие на ЕС за борба с расизма (2021-2025) и Европейския стълб на социалните права (ЕССП). Направеният анализ на факторите, предизвикателствата, както и на възприетите подходи и мерки за тяхното адресиране за периода на изпълнение на НСРБИР до 2020

¹ Следвайки рамката на Европейския съюз (ЕС) за национални ромски стратегии, настоящият документ използва името „роми“ като обобщаващо както за българските граждани в уязвимо социално-икономическо положение, които се самоопределят като роми, така и за гражданите в сходна ситуация, които околното население възприема като такива, независимо от начина на тяхното самоопределяне; Терминът роми е общ термин, който обединява етнически групи, живеещи в България от векове, които имат обща история, сходни езикови, културни и социални характеристики, и които се самоопределят като роми или се възприемат от мнозинството като роми (миллет, власи и други). В България ромските общности са разделени на две основни диалектни общности, пет основни групи и осемдесет и осем подгрупи. Виж „Класификация на ромските групи и подгрупи в България“, Роми в България: информационен справочник, OSF, София 2008.

² Съгласно член 10 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) „при определянето и осъществяването на своите политики и дейности Съюзът се стреми да се бори срещу всяка форма на дискриминация, основана на пол, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация.“ Европейският институт за равенство между половете определя междусекторността като „аналитичен инструмент за изследване, разбиране и даване на отговор на начините, по които полът има отношение към други личностни характеристики/идентичност и как тези взаимовръзки допринасят за уникални прояви на дискриминация“. Това определение се прилага в еднаква степен за всяка форма на дискриминация.

г. показва, че не е постигната амбицията да се сложи край на изключването на ромите, но същевременно отчита положителни резултати и първоначална промяна в тенденциите.

Пандемията от COVID-19 засили уязвимостта на изолирани и маргинализирани ромски общности и показва спешната нужда от по-ефективен и всеобхватен политически отговор на национално и европейско ниво. Стратегията потвърждава дългосрочния ангажимент на държавата за сътрудничество с всички заинтересовани страни за справяне със съществуващите проблеми и предизвикателства пред ромите, за които има риск да се влошат от въздействието на пандемията от COVID-19.

Стратегията на област Търговище съдържа визия, цели и приоритети за утвърждаване на интегриран подход при провеждане на политиките за приобщаване и участие на ромите; допринася за постигане на съответствие и взаимно допълване между секторните политики и стратегии³, които спомагат за насърчаване равнопоставеността, приобщаването и участието.

За постигане на дългосрочната цел за осигуряване на ефективно равенство и намаляване на различията между ромите и останалата част на населението, в Стратегията са заложили три хоризонтални цели в областта на равенството, приобщаването и участието и четири секторни цели в областта на образованието, здравеопазването, жилищните условия и заетостта.

Областната стратегия доразписва и конкретизира политиките, залегнали в Националната стратегия, като ги съобразява с потребностите на ромите от област Търговище, изведени след направения анализ.

Основен принцип при разработването на Стратегията е партньорството и широките консултации с всички заинтересовани страни. Тяхното участие във всеки етап от процеса на подготовка на документа е в стремеж за отразяване на реалните нужди и значими проблеми на общността. Настоящият документ се приема за период до 2030 г. включително.

Оперативното изпълнение на Областната стратегия на Търговищка област за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030 г.) се осъществява чрез краткосрочни Общински планове за действие (ОПД), първият от които е за периода до 2023 г.

След 2030 година Стратегията ще може да бъде продължена, допълнена или изменена, в зависимост от постигнатите резултати, съществуващите политически, социални и икономически реалности и нови предизвикателства.

Стратегията прилага целенасочен интегриран подход към гражданите от област Търговище в уязвимо положение от ромски произход, който се прилага в рамките на

³ Стратегически и оперативни национални документи на отговорни институции: Министерството на образованието и науката; Министерството на здравеопазването; Министерството на регионалното развитие и благоустройството; Министерството на труда и социалната политика; Министерството на културата; Министерството на вътрешните работи; Министерството на правосъдието; Комисията за защита от дискриминация и др. в изпълнение на националната политика за повишаване на качеството на живота и за гарантиране на равните възможности на българските граждани.

по-общата стратегия за борба с бедността и изключването, и не изключва предоставяне на подкрепа и за лица в неравностойно положение от други етнически групи.

С ясни цели и подновен ангажимент за постигане на реална промяна през следващото десетилетие, Европейската комисия предлага минимални цели за 2030 г., въз основа на напредъка, постигнат при предишната рамка.

Те включват:

- намаляване поне наполовина на дела на ромите, които са подложени на дискриминация;
- удвояване на дела на ромите, които съобщават за случаи, в които са били подложени на дискриминация;
- намаляване поне наполовина на разликата в бедността между ромите и населението като цяло;
- намаляване поне наполовина на разликата в участието в образованието в ранна детска възраст;
- намаляване наполовина на дела на ромските деца, които посещават сегрегирани училища, в държавите членки със значително ромско население;
- намаляване поне наполовина на разликата в заетостта и на разликата в заетостта между жените и мъжете;
- намаляване поне наполовина на разликата в средната продължителност на живот;
- намаляване най-малко с една трета на разликата по отношение на изключително лошите жилищни условия;
- гарантиране, че най-малко 95 % от ромите имат достъп до чешмяна вода.

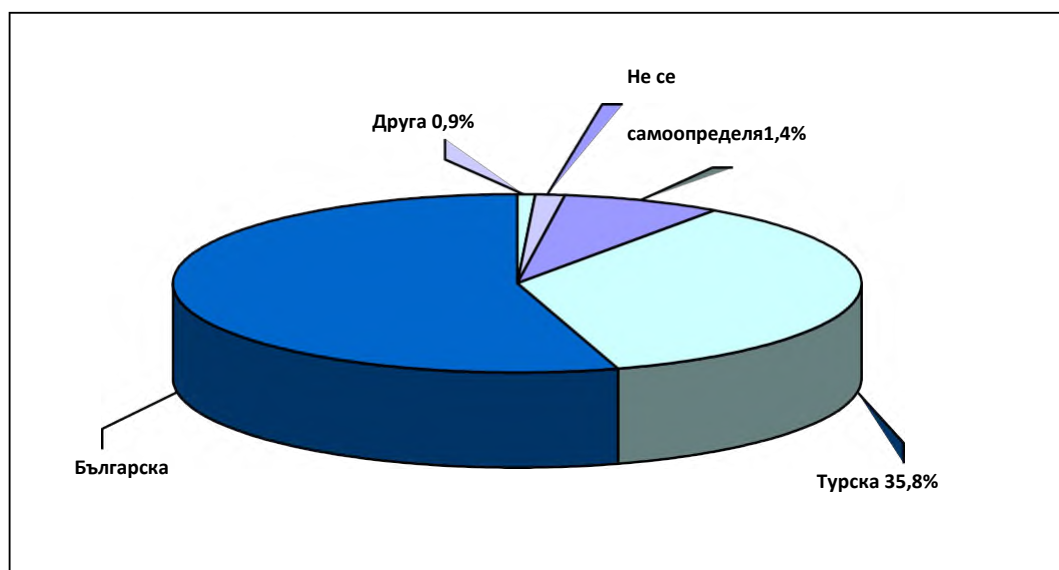
II. АНАЛИЗ НА ПРОБЛЕМИТЕ И СИТУАЦИЯТА. ПРЕГЛЕД ПО ПРИОРИТЕТИ.

Актуално състояние на ромската общност в област Търговище.

По данни от проведеното през 2011 год. преброяване на населението и жилищния фонд в област Търговище живеят 120 818 души. Конституцията на Република България, вътрешното законодателство и ратифицираните от България международни документи гарантират правото на всеки гражданин на самоопределяне. Етническата група представлява общност от лица, близки по произход, бит, култура и език. Преброяваните лица сами определят етническата си група. Възползвайки се от това си право, 106 800 души или 88,4% от областта са определили доброволно своята етническа принадлежност, от които като роми са се самоопределили 7,3% или 7 767 души.

Таблица 1

Население по етническа група в област Търговище (%)

Източник: ТСБ - Търговище

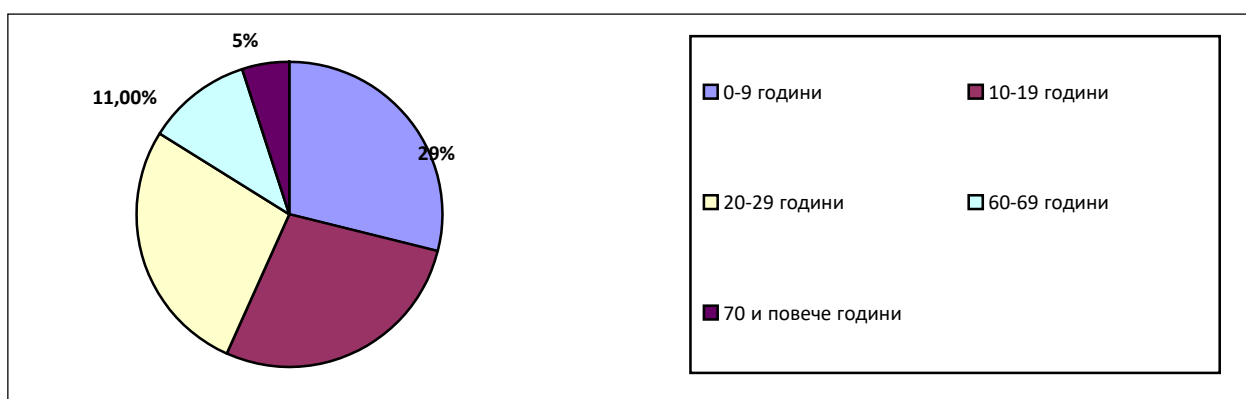
Така в област Търговище ромският етнос се очертава трети по численост, след българския и турския. Продължава тенденцията част от хората, които околното население назовава „роми“ или „цигани“, да се самоопределят като българи, турци, румънци и др., което произтича от правото на преброяваното лице само да определи етническата си принадлежност.

Разпределение по възрастови структури:

Най-голям е броят на ромите в най-малката възрастова група от 0-9 год. – 1410 души, от 10-19 г.-1352 души, 20-29 г. – 1342 души. Най-малко са ромите от 60-69 г. – 522 и на 70 и повече години – 264 души. Това разпределение показва ниска продължителност на живот. Етническата група на децата се определя от техните родители. Ако родителите имат различна етническа принадлежност, за децата се определя тази, която родителите определят по взаимно съгласие.

Таблица 2

Разпределение по възрастова структура на ромската етническа група в област Търговище (в %)

Източник: ТСБ - Търговище

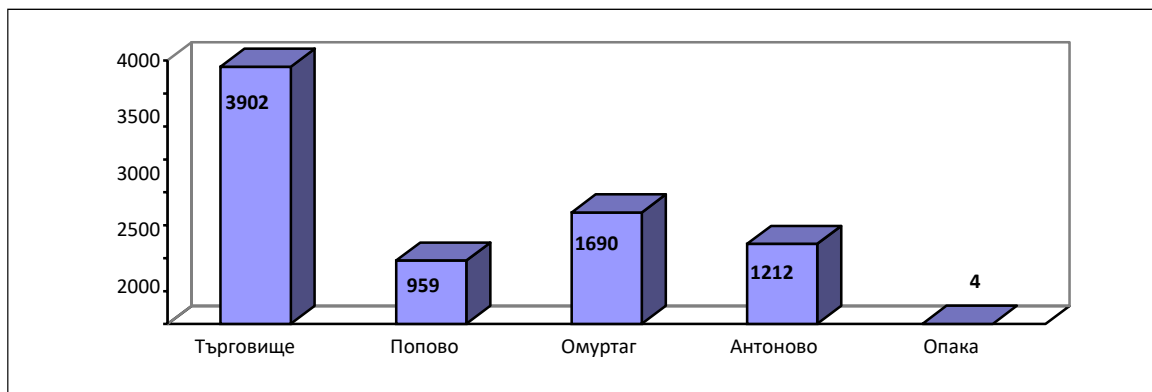
Населението на 7 и повече години беше наблюдавано и по степен на завършено образование. Наблюдавайки ромската етническа група се вижда, че 6771 души са отговорили на този въпрос, от които едва 6 души имат завършено висше образование. Най-многочислени са групите с основно – 2677 и начално образование – 2250 души.

В зависимост от етническата група на главата на домакинството, в ромската етническа група преобладават едночленните домакинства (449), следвани от четиричленни (391), двучленни (371) и тричленни домакинства (343).

По общини ромската етническа група се разпределя както следва – най-многобройна е групата в община Търговище – 3902 души, на второ място е община Омуртаг – 1690, следвани от община Антоново – 1212 и Попово – 959 души. В община Опака броят на ромите е съвсем незначителен.

Таблица 3

Разпределение на ромската етническа група по общини в област Търговище (брой)

Източник: ТСБ - Търговище

Разпределението на ромите по населени места, показва че по-голямата част от тях живеят в селата. Само в община Антоново разпределението в градовете и селата е почти равномерно – 45% от ромите живеят в град Антоново. В община Омуртаг – 33% живеят в града и останалите в селата. В град Попово (община Попово) живеят едва 3,6%.

Общи изводи:

В целевата група са включени социално изолирани граждани от ромски произход от петте общини на областта. Налице са различни фактори, подкрепящи бедността – ранно отпадане от училище, ниско образование и квалификация на голяма част от жителите, трайна безработица и липса на трудови навици за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални, образователни услуги. Интеграционните политики трябва да се насочат към ромски семейства в неравностойно положение, чиито деца рискуват да повторят модела на социална изолация на своите родители. Необходима е комплексна интервенция, насочена срещу бедността, която да подпомогне семействата и лицата да осигурят шансове за социално включване и развитие на своите деца.

ПРИОРИТЕТ ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс.

На територията на област Търговище през учебната 2020/2021 година функционират 50 училища, 21 детски градини и 3 центъра на общинско, държавно и частно финансиране, разпределени в пет общини, както следва:

УЧИЛИЩА, ДЕТСКИ ГРАДИНИ, ЦЕНТРОВЕ	Антоново	Омуртаг	Попово	Опака	Търговище	Общо
Училища	4	10	12	3	21	50
Неспециализирани училища						
Начални	1	2				3
Основни	2	6	9	2	11	30
Обединени					1	1
Средни	1			1	2	4
Професионални гимназии		1	2		5	8
Профилирани гимназии		1	1			2
Специализирани училища						
Спортно училище					1	1
Специални училища						
СУУС					1	1
Детски градини	1	2	4	1	13	21
Центрове						3
Център за специална образователна подкрепа (ЦСОП)					1	1
Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦППО)					1	1
Център за подкрепа на личностното развитие – Обединен детски комплекс (ЦПЛР–ОДК)					1	1

Таблица 1. Структура на образователната система в област Търговище

Според начина на финансиране образователните институции се разделят на:

Общински: 43 училища; 12 детски градини; 1 център (ЦПЛР–ОДК).

Държавни: 7 училища; 2 центъра.

Частни: 1 детска градина

Средищни и защитени училища/детски градини по общини в област Търговище за учебната 2020/2021 година:

Община	Населено място	Институция	Средищно у/ДГ	Защитено у/ДГ
Антоново	Антоново	ДГ "Шестте Ястребинчета"	ДА	–
	Антоново	СУ "Св. Св. Кирил и Методий"	ДА	ДА
	Стеврек	ОУ "Н. Й. Вапцаров"	ДА	ДА
	Трескавец	ОУ "Н. Й. Вапцаров"	ДА	ДА
Омуртаг	Врани кон	ОУ "Н. Й. Вапцаров"	ДА	–
	Зелена морава	ОУ "Христо Ботев"	ДА	–
	Камбурово	ДГ № 2 "Усмивка"	ДА	–
	Камбурово	ОУ "Христо Ботев"	ДА	–
	Омуртаг	ДГ № 1 "Радост"	ДА	–
	Омуртаг	I НУ "Хр. Смирненски"	ДА	–
	Омуртаг	ОУ "Акад. Даки Йорданов"	ДА	–
	Плъстина	ОУ "Д-р Петър Берон"	ДА	–
Опака	Крепча	ОУ "Васил Левски"	ДА	–
	Опака	ДГ "Усмивка"	ДА	–
Попово	Водица	ОУ "Отец Паисий"	ДА	ДА
	Зараево	ДГ "Зарайск"	ДА	–
	Зараево	ОУ "Св. св. Кирил и Методий"	ДА	–
	Ломци	ОУ "Христо Ботев"	ДА	–
	Попово	ДГ "Слънце"	ДА	–
	Попово	ОУ "Св. Кл. Охридски"	ДА	–
	Попово	ОУ "Л. Каравелов"	ДА	–
	Попово	ОУ "Н. Й. Вапцаров"	ДА	–
	Садина	ОУ "Христо Ботев"	ДА	ДА
	Светлен	ОУ "Антон Страшимиров"	ДА	–
	Славяново	ОУ "В. Левски"	ДА	ДА
	Драгановец	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	ДА	–
Търговище	Дралфа	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	ДА	–
	Лиляк	ОУ "Хр. Ботев"	ДА	–
	Макариополско	ДГ "Първи юни"	ДА	–
	Макариополско	ОУ "Христо Ботев"	ДА	–
	Надарево	ОУ "Паисий Хилендарски"	ДА	–
	Търговище	IV ОУ "Ив. Вазов"	ДА	–
	Търговище	ДГ № 11 "Звънче"	ДА	–
	Търговище	ДГ №7 "Снежанка"	ДА	–
	Търговище	II ОУ "Н. Й. Вапцаров"	ДА	–
	Търговище	III ОУ "П. Р. Славейков"	ДА	–
	Търговище	Търговище	ДА	–
Общо:			36 У-27/ДГ-9	6 У-6/ДГ-0

Таблица 2. Средищни и защитени училища/детски градини в област Търговище през учебната 2020/2021 година.

Иновативни училища в област Търговище за учебната 2020/2021 година – 8:
4 основни; 3 професионални; 1 профилирано.

Брой деца в област Търговище, подлежащи за първи клас, обучавали се в подготвителна група в училище/детска градина през учебната 2019/2020 година и брой на записаните първокласници по общини за учебната 2020/2021 година.

Община	Брой деца в ПГ	Брой ученици в 1 клас
Антоново	24	30
Омуртаг	109	127
Опака	33	29
Попово	202	202
Търговище	413	416
Общо:	781	804

Таблица 3. Преминали обучение в ПГ през 2019/2020 и записани в 1 клас за учебната 2020/2021 година

Според табличните данни постъпилите в 1 клас ученици за учебната 2020/2021 г. са с 23 повече от децата, преминалите обучение в подготвителна група през предходната учебна година. Най-честите причини за несъответствието са непосещаване на задължително предучилищно обучение, постъпване в 1 клас след завръщане на семейството от чужбина, смяна на постоянен адрес.

Брой на учениците по общини и класове, отпаднали през учебната 2020/2021 година.

	Антоново	Омуртаг	Опака	Попово	Търговище	Общо
Брой деца ПГ5	1	2			4	7
Брой деца ПГ6		3		2	4	9
Брой ученици 1 клас				1	1	2
Брой ученици 2 клас		2			2	4
Брой ученици 3 клас					2	2
Брой ученици 4 клас					1	1
Брой ученици 5 клас		2			1	3
Брой ученици 6 клас		3			2	5
Брой ученици 7 клас		3			1	4
Брой ученици 8 клас		1				1
Брой ученици 9 клас		2			2	4
Брой ученици 10 клас						0
Брой ученици 11 клас						0

клас						
Брой ученици 12 клас						0
	1	18	0	3	20	42

Таблица 4. Отпаднали ученици, учебна 2020/2021 година

Отпадналите ученици са 42, най-често поради натрупан голям брой отсъствия по неуважителни причини, по социални, семейни и културологични причини.

Брой ученици, реинтегрирани в системата на училищното образование през учебната 2020/2021 година.

	Антоново	Омуртаг	Опака	Попово	Търговище	Общо
Брой деца ПГ5		1		1		2
Брой деца ПГ6						
Брой ученици 1 клас						
Брой ученици 2 клас					1	1
Брой ученици 3 клас					2	2
Брой ученици 4 клас						
Брой ученици 5 клас					1	1
Брой ученици 6 клас						
Брой ученици 7 клас						
Брой ученици 8 клас						
Брой ученици 9 клас						
Брой ученици 10 клас						
Брой ученици 11 клас						
Брой ученици 12 клас						
		1		1	4	6

Таблица 5. Реинтегрирани ученици, учебна 2020/2021 година

Работа с родители на ученици от уязвими групи, в това число роми, през учебната 2020/2021 година.

Образовател на институция	Населено място	Община	Бр. участия на родители в училищни мероприятия	Бр. участия в родителски срещи	Бр. консултации с родители
НУ „Доктор Петър Берон“	Изворово	Търговище	2	4	4

ОУ „Г. С. Раковски“	Голямо ново	Търговище	17	54	29
ОУ „Христо Ботев“	Камбурово	Омуртаг	7	3	146
„Св. Св. Кирил и Методий“	Драгановец	Търговище	0	1	2
ПТГ „Цар Симеон Велики“	Търговище	Търговище	2	21	1
ОУ „Н. Й. Вапцаров“	Стеврек	Антоново	2	2	1
СУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Антоново	Антоново	30	70	25
ОУ „Н. Й. Вапцаров“	Попово	Попово	3	2	7
ПГ по земеделие	Търговище	Търговище	6	3	68
ПГСС „Н. Пушкин“	Попово	Попово	20	100	30
II СУ „Проф. Н. Маринов“	Търговище	Търговище	2	3	0
ОУ „Отец Паисий“	Подгорица	Търговище	3	4	60
ОУ „Отец Паисий“	Водица	Попово	0	3	1
ОУ „Васил Левски“	Славяново	Попово	0	3	0
ПГТХВТ „Алеко Константинов“	Търговище	Търговище	30	80	40
Об. У „Христо Ботев“	Макариополско	Търговище	6	4	45
ОУ „Христо Ботев“	Зелена морава	Омуртаг	70	6	12
ОУ „Акад. Даки Йорданов“	Омуртаг	Омуртаг	20	6	100
ОУ „Л. Каравелов“	Попово	Попово	0	0	15
ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	Дралфа	Търговище	2	3	5
ОУ „Христо Ботев“	Лиляк	Търговище	5	12	44
ОУ „Н. Й. Вапцаров“	Трескавец	Антоново	5	5	5
ПГТрЛП	Омуртаг	Омуртаг	4	3	26
СУУУС „Свети Иван Рилски“	Търговище	Търговище	1	26	36
2 НУ „В. Левски“	Омуртаг	Омуртаг	3	5	10
ОУ „Христо Ботев“	Садина	Попово	6	4	34
ОУ „Св. Кл. Охридски“	Попово	Попово	45	5	15

ОУ „Г. Бенковски“	Беломорци	Омуртаг	4	3	5
Общо:			295	435	766

Таблица 6. Работа с родители, учебна 2020/2021 година

По данни на образователните институции в област Търговище (м. август 2021 г.) 295 родители от 29 училища са подкрепили процеса на образователна интеграция на ученици от уязвими групи, в. т. ч. роми, чрез участие в училищни мероприятия през учебната 2020/2021 година. 435 са участията в родителски срещи. Индивидуалната работа с родители е реализирана чрез 766 проведени консултации.

Ученици от уязвими групи, в това число роми, включени в извънкласни дейности през учебната 2020/2021 година.

Образователна институция	Населено място	Община	Бр. обхванати ученици от уязвими групи, в това число роми, в извънкласни дейности	Бр. ученици от уязвими групи, в това число роми, включени в дейности по проекти и национални програми
НУ „Д-р Петър Берон“	Изворово	Търговище	14	14
ОУ „Г. С. Раковски“	Голямо ново	Търговище	84	84
ОУ „Христо Ботев“	Камбурово	Омуртаг	88	80
„Св. Св. Кирил и Методий“	Драгановец	Търговище	22	22
ПТГ „Ц. Симеон Велики“	Търговище	Търговище	5	2
ОУ „Н. Й. Вапцаров“	Стеврек	Антоново	20	31
СУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Антоново	Антоново	30	51
ОУ „Н. Й. Вапцаров“	Попово	Попово	3	30
ПГ по земеделие	Търговище	Търговище	52	78
ПГ „Симеон Велчев“	Омуртаг	Омуртаг	3	3
ПГСС „Н. Пушкиров“	Попово	Попово	100	50
II СУ „Проф. Н. Маринов“	Търговище	Търговище	15	20
ОУ „Отец Паисий“	Подгорица	Търговище	75	40
ОУ „Отец Паисий“	Водица	Попово	0	40
ОУ „Васил Левски“	Славяново	Попово	0	40
ПГТХВТ	Търговище	Търговище	70	120
Об. У „Христо Ботев“	Макариополско	Търговище	65	78
ОУ „Христо Ботев“	Зелена морава	Омуртаг	34	34
ОУ „Акад. Даки Йорданов“	гр. Омуртаг	Омуртаг	25	35
ОУ „Л. Каравелов“	Попово	Попово	38	38
ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	Дралфа	Търговище	70	70

ОУ „Христо Ботев“	Лиляк	Търговище	69	69
ОУ „Н. Й. Вапцаров“	Трескавец	Антоново	7	7
ПГТрЛП	Омуртаг	Омуртаг	146	62
СУУУС „Св. Иван Рилски“	Търговище	Търговище	31	31
2 НУ „Васил Левски“	Омуртаг	Омуртаг	70	70
ОУ „Христо Ботев“	Садина	Попово	16	16
ОУ „Св. Кл. Охридски“	Попово	Попово	33	124
ОУ „Георги Бенковски“	Беломорци	Омуртаг	39	59
Общо			1224	1398

Таблица 7. Ученици от уязвими групи, в т. ч. роми, включени в извънкласни дейности – 2020/2021 година.

През учебната 2020/ 2021 г. общо в 29 училища в област Търговище, в извънкласни дейности са обхванати 1224 ученици от уязвими групи, в това число роми. 1398 ученици са включени в дейности по проекти и национални програми.

Дейности по ограмотяване на малограмотни и неграмотни възрастни.

В област Търговище, през учебна 2020/ 2021 година, 10 малограмотни и/или неграмотни възрастни лица успешно са преминали обучение за ограмотяване. Две са училищата, реализирали обучителната дейност – ОУ „Христо Ботев“ с. Зелена морава, общ. Омуртаг (4 възрастни) и Об. У „Христо Ботев“ с. Макариополско, общ. Търговище (6 възрастни).

Обучение на учители и директори в мултикултурна среда.

27 педагогически специалисти (от 6 училища) и 3 директори са преминали обучение за работа в мултикултурна среда през учебната 2020/2021 година.

Данни за наличие на сегрегирани училища.

Може де се счита, че сегрегирани училища с компактни уязвими групи (ромски ученици) са II НУ „Васил Левски“ гр. Омуртаг и II ОУ „Н. Й. Вапцаров“ гр. Търговище. Училищата се намират на територията на квартали с преобладаващо ромско население.

Иновативни модели и практики при работа в мултиетническа среда, учебна 2020/2021 година.

Образователна институция	Населено място	Община	Брой иновативни практики за работа в мултиетническа среда	Брой включени ученици
ОУ „Г. С. Раковски“	Голямо ново	Търговище	6	84
ОУ „Христо Ботев“	Камбурово	Омуртаг	3	70
СУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Антоново	Антоново	5	40
ОУ „Н. Й. Вапцаров“	Попово	Попово	2	7

ПГСС „Н. Пушкиров“	Попово	Попово	5	100
ПГТХВТ „Алеко Константинов“	Търговище	Търговище	3	20
Об.У „Христо Ботев“	Макариополско	Търговище	0	1
ОУ „Христо Ботев“	Зелена морава	Омуртаг	2	27
ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	Дралфа	Търговище	1	70
ОУ „Христо Ботев“	Лиляк	Търговище	4	44
ПГТрЛП	Омуртаг	Омуртаг	4	82
СУУУС „Св. Иван Рилски“	Търговище	Търговище	7	45
2 НУ „Васил Левски“	Омуртаг	Омуртаг	2	70
ОУ „Христо Ботев“	Садина	Попово	2	18
ОУ „Св. Кл. Охридски“	Попово	Попово	5	42
ОУ „Георги Бенковски“	Беломорци	Омуртаг	1	30
Общо			52	750

Таблица 8. Иновативни модели и практики – 2020/2021 година

52 иновативни практики в 15 училища са реализирани през учебната 2020/2021 година. В тях са включени 750 ученици от област Търговище.

Данни за превенция на отпадане от училище.

В дейности по превенция на отпадане от училище, през учебната 2020/2021 г., са обхванати 555 ученици от 21 училища.

Данни по общини за образователни медиатори в област Търговище през учебната 2020/2021 година.

Община	Населено място	Училище	Медиатор	Брой
Търговище	Вардун	ОУ "Христо Ботев"	Образователен	1
	Голямо ново	ОУ "Г. С. Раковски"	Образователен	1
	Драгановец	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	Образователен	1
	Дралфа	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	Образователен	1
	Лиляк	ОУ "Христо Ботев"	Образователен	1
	Макариополско	ОУ "Христо Ботев"	Образователен	1
	Надарево	ОУ "Паисий Хилендарски"	Образователен	1
	Подгорица	ОУ "Отец Паисий"	Образователен	1
	Търговище	II ОУ "Н. Й. Вапцаров"	Образователен	1
	Търговище	III ОУ "П. Р. Славейков"	Образователен	2
	Търговище	ПГ по земеделие	Образователен	1
	Търговище	ПГТХВТ "Ал. Константинов"	Образователен	1
	Търговище	ЦСОП	Образователен	1
Общо:				14
Попово	Зараево	ДГ "Зарайск"	Здравен	1
	Светлен	ОУ "Антон Страшимиров"	Образователен, Здравен	2
	Славяново	ОУ "В. Левски"	Здравен	1
	Водица	ОУ "Отец Паисий"	Образователен	1
	Ломци	ОУ "Христо Ботев"	Образователен	1
	Попово	ОУ "Св. Кл. Охридски"	Образователен	1

Общо:				7
Омуртаг	Беломорци	ОУ "Г. Бенковски"	Образователен	1
	Зелена морав	ОУ "Христо Ботев"	Образователен	1
	Камбурово	ОУ "Христо Ботев"	Образователен	1
	Омуртаг	II НУ "Васил Левски"	Образователен	1
	Омуртаг	ПГТрЛП	Образователен	1
Общо:				5
Антоново	Антоново	СУ "Св. Св. Кирил и Методий"	Образователен	1
	Изворово	НУ "Д-р П. Берон"	Образователен	1
	Стеврек	ОУ "Н. Й. Вапцаров"	Образователен	1
	Трескавец	ОУ "Н. Й. Вапцаров"	Образователен	1
Общо				4
Опака	Крепча	ОУ "Васил Левски"	Образователен	1
Общо за обл. Търговище				31

Таблица 9. Образователни медиатори в област Търговище – 2020/2021 година

Съвместно с експерти по Програма Ромакт бе проведено проучване в общините Търговище, Омуртаг и Антоново. То включва три метода за събиране на данни: анкети, организиране на фокус групи, провеждане на интервюта.

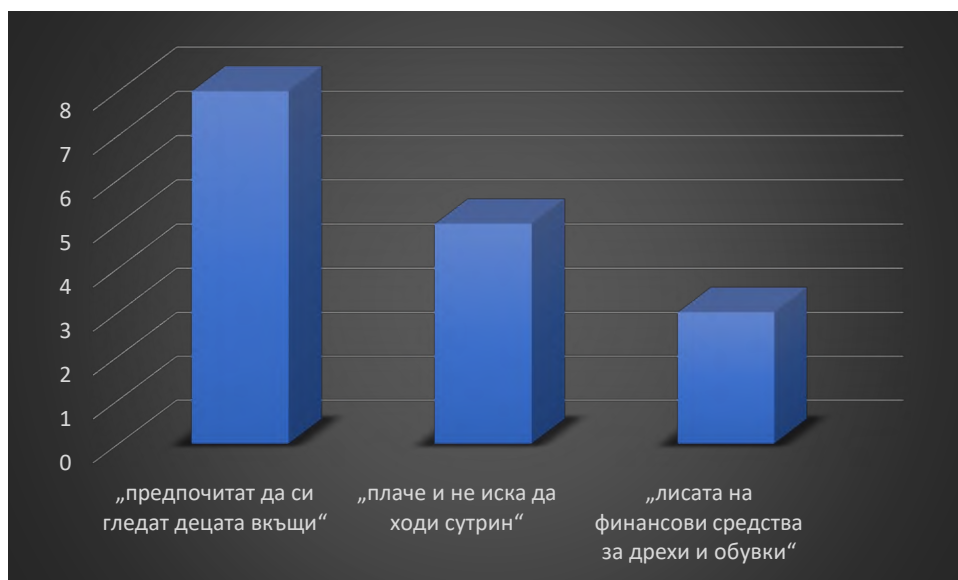
Проучването установи, че в Община Търговище, почти 79% от децата посещават редовно⁴ детска градина. В малко над 20 % децата не посещават детска градина, като сред основните причини за това са, че родителите „предпочитат да си гледат децата вкъщи“ (8), че детето „плаче и не иска да ходи сутрин“ (5), „лисата на финансови средства за дрехи и обувки“ (4); „разболява се често“ (3).

Вижте графики № 1 & 2

Графика № 1

⁴ Редовно” е тогава, когато децата не отсъстват безпричинно, посещават всеки ден училище, а детска градина – поне 3 седмици в месеца

Графика № 2

Важно е да се отбележи, че необхванати деца в детска градина има в село Давидово (около 15-20) според представители на общността от селото, споделено по време на проведената фокус групата. Причината за това е липсата на транспорт до града. Според обобщенията от анкетирането, малко над 70 % от децата посещават редовно училище. Това почти потвърждава информацията, получена от МАГ, че около 25 % от учениците не посещават редовно училище. Причините за това са разнородни и изискват индивидуален подход за работа с отделните семейства: „липсата на финансови средства за закупуване на дрехи и обувки“ (8); „липса на средства за учебници“ (8); „наличие на ранни съжителства“ (7); „непостоянна миграция на семействата в чужбина“ (5); „слабото владение на български език“ (4).

Вижте графика № 3

Графика № 3

Проучването установи, че в 27,9%. от анкетираните семейства има съжителстващи лица под 18 г., но това по-скоро може да се дължи на неразбиране на

въпроса и поради това се нуждае от допълнително проучване. От проведените фокус групи и срещи на МАГ беше получена информация, че този проблем почти отшумява и броят на ранните съжителства е сравнително малък. Споделено беше още, че през настоящата 2021 г. има 2- 3 случая с момичета на 13 - 14г. в с. Голямо Ново и също толкова в с. Лиляк с момичета на 16 - 17 г.

Проблемът с ранните съжителства несъмнено се явява една от причините за нередовна посещаемост в училище и последващо отпадане от образователната система. В хода на прочуването бяха установени 6 случая на деца, които изобщо не посещават училище. Тези непълнолетни съпружески двойки не биха имали равен достъп до образование, а това ще повлияе негативно и при реализацията им на трудовия пазар по-късно.

Следващ важен проблем, който се открие в областта на образованието, е малкият брой ученици, достигнали гимназиален етап на образование. Този проблем не се отрази в обобщението от анкетирането, но от проведените фокус групи стана ясно, че той съществува и според общността касае около 60% от учениците от с. Голямо Ново и около 20 % от учениците от с. Лиляк. Важно е да се отбележи, че проблемът касае предимно ромските девойки. Местната общност споделя, че децата от с. Пробуда стигат предимно до основно образование. Като причини за този проблем се откриха: някои родителите изпитват притеснения да изпратят девойките в града сами или не възприемат образованието за приоритет; недостатъчното владение на български език; липса на финансови средства сред някои семейства, за да изпращат децата си на училище; ранните съжителства.

По отношение на висшето образование, в хода на анкетирането се идентифицираха само 6 души, които в момента учат във ВУЗ.

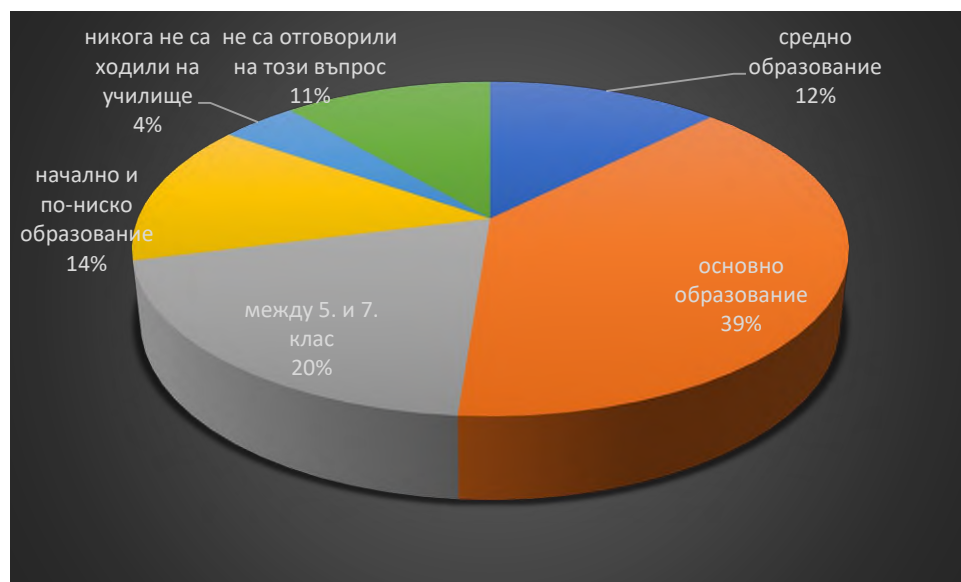
Завършването на средно и висше образование улеснява и достъпа до пазара на труда. Въпреки че се увеличава броят на завършилите средно образование младежи, той все пак остава по-нисък от тези на неромите като цяло, а това може да задълбочи социалните неравенства. Почти половината от анкетираните не са отговорили на въпроса „Според вас ограмотено ли е вашето дете?“. От отговорилите на този въпрос, 47 души са отговорили с „да“ и само 9 с „не“. От проведените срещи с МАГ и представители на образователните институции обаче стана ясно, че съществува проблем с незадоволителните образователни постижения сред ромските ученици или т.нар. функционална неграмотност, което според МАГ касае около 40 % от ромските ученици, които нямат добри образователни постижения и знания, отговарящи на класа им. Сред основните причини за това бяха посочени: недостатъчно владение на български език; недостатъчна подкрепа в образователния процес от страна на някои семейства; недостатъчно добра подготовка на някои от учителите за работа с деца билингви; липса на перспектива; непостоянна миграция на семействата, което води до отписване и записване на учениците., около 25%. Важно е да се отбележи, че близо 76 % от анкетираните са посочили, че нямат детска стая. Тези условия говорят за

липса на обособено място за учене, а това също допринася за по-ниски резултати в училище. В тази връзка е необходимо да се планират мерки за повишаване на нивото на усвояемост на учебното съдържание и подобряване на условията за качествено образование. Отново наложително е да се припомни, че важна роля за разрешаване на този проблем би имало мотивиране на родителите/настойниците да изпращат децата си на занималня. Там, където няма занимални - да се създадат такива.

Според данните от анкетирването малко над 13% от родителите не поддържат редовен контакт с учителите, като причини се открояват „липсата на време за това“ (10), „притеснения на родителите да говорят с учителите“ (9), „постоянно се оплакват от детето ми“ (6). Желателно е да се насърчат родителите да комуникират по-често с учителите и да се интересуват от напредъка на децата си. Посещенията от учители и образователни медиатори на терен е доказана добра практика за оценка на нуждите на децата, преценяване на социално-битовия им статус и съдействие на място.

Следващата група от въпроси е свързана с установяването на образователния ценз на включените в анкетата. Като цяло преобладават хората с основно образование – около 38.7 % от всички анкетирани над 18 години. Над 19.8 % са със завършен между 5. и 7. клас, малко над 13.7 % са с начално и по-ниско образование, а 12.5 % са със средно образование. Други 4,1 % никога не са ходили на училище, а 11.2 % не са отговорили на този въпрос.

Вижте графика № 4

Графика № 4

Последните данни потвърждават информацията, получена от фокус-групите, че съществува проблем с ниския образователен ценз сред ромите от община Търговище и наличието на неграмотни и слабограмотни роми в трудоспособна възраст. Според участвалите във фокус групите неграмотност и слабограмотност се наблюдават при около 50 % от ромите от с. Давидово и също толкова - при ромите в с. Пробуда, където повече роми от селото са с начално образование.

Медиаторът е посредник между семействата, местните общности, децата, учениците и училището, който съдейства за обхващането и качествено училищно образование на учениците в училището, както и за насърчаване и сътрудничеството на родителите на учениците в риск от отпадане с педагогическите специалисти в училището.

В общо 12 от училищата в община Търговище работят образователни медиатори, назначени по проект BG05M2OP001-2.011- 0001 „Подкрепа за успех“ за интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.

Направеното в община Омуртаг проучване и проведените интервюта и фокус - група показаха, че в общността има хора, които са с висше образование или в момента са студенти, но една част от тях са напуснали общината. Що се касае до разпределението по образование, анкетното проучване предостави следната информация: висше образование - 2 лица, средно образование - 10 лица, основно образование - 35 лица, начално образование - 66 лица, никога не са посещавали училище - 14 лица.

В община Омуртаг разпределението на ромските деца в детските градини и училища е следното:

Детска градина/училище	Процент на ромските
ДГ № Г'Радост", гр. Омуртаг във филиалите находящи • ул. „28 Януари“;	
• ул. „Възраждане“ № 7	10% 100%
ДГ № 2 „Усмивка“ , с. Камбурово във филиалите находящи	
•с. Беломорци;	100%
•с. Камбурово;	30%
•с. Врани кон.	5%
Първо начално училище „Христо Смирненски“, гр. Омуртаг	20%
	99%
Второ начално училище „Васил Левски“, гр. Омуртаг	
	36%
Основно училища „Акад. Даки Йорданов“, гр. Омуртаг	
	5%
Профилирана Гимназия „Симеон Велчев“, гр. Омуртаг	
Професионална гимназия по транспорт и лека промишленост, гр. Омуртаг	70%
Основно училище „Георги Бенковски“, с.Беломорци	99%
Основно училище „Христо Ботев“, с. Камбурово	60%
Основно училище „Д-р Петър Берон“, с. Плъстина	5%
Основно училище „Христо Ботев“, с. Зелена Морава	25%
Основно училище „Никола Йонков Вапцаров“, с. Врани кон	14%

Независимо, че се наблюдава висока посещаемост на детските градини и училищата до 8 клас - едва около 10% е нередовната посещаемост, родители и

учители споделят, че нивото на владение на български език е слабо. В същото време при анкетното проучване повечето родители намират децата си за сравнително добре оgramотени.

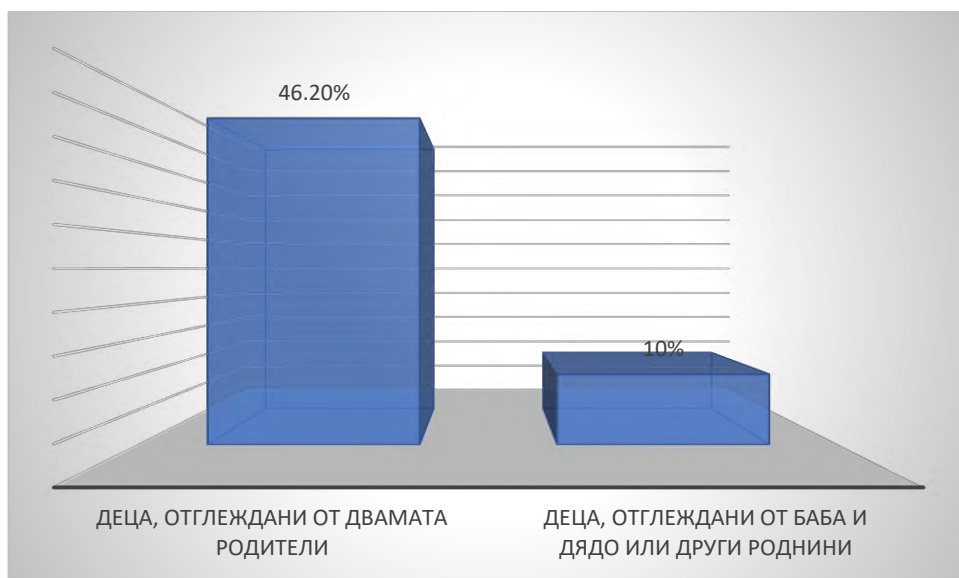
При анкетното проучване данните сочат, че основната част от децата посещават училище и детска градина, като изключение правят 15 деца, от общо 112 деца. Причините за това са разнородни и изискват индивидуален подход за работа с отделните семейства (честото пътуване в чужбина или друг град при 2 деца, плаче и не иска да ходи - 2 деца, искам да си го гледам въщи - 4, не можем да се събудим навреме - 1, не знае български и не разбира и нямаме средства за дрехи и обувки -1, страх от ранна женитба - 2. Само при 3 от случаите става въпрос за деца на възраст, задължителна за посещение на училище, а при другите за деца от 2 до 5 години.)

В повече от случаите децата подготвят уроците и домашните си въщи, с изключение на децата в 13 от домакинствата, които ги подготвят в занималия, като в 14 от домакинствата има възрастен, който да може да им помогне с домашните.

От срещите с общността стана ясно, че ромските ученици от с. Камбурово и с. Беломорци предимно завършват основно образование и малко достигат до гимназия. Това особено касае момчетата, като за част от тях причината е ранно съжителстване, а за други - притесненията на родителите да изпратят децата в града сами. В с. Илийно и гр. Омуртаг броят на гимназистите е значително по-висок. Момчетата от с. Беломорци продължават до 10-ти клас в гр. Омуртаг. Основната им мотивация е получаване на шофьорска книжка и след това обикновено прекъсват образованието си. Споделено беше, че гимназията по транспорт осигурява транспорт от почти всички населени места, съставни на общината. Директорът на училището сподели, че има готовност да назначи жена, представител на общността от с. Беломорци или с. Камбурово, като непедagogически персонал с цел повишаване на доверието и опит за продължаване на образованието сред момчетата.

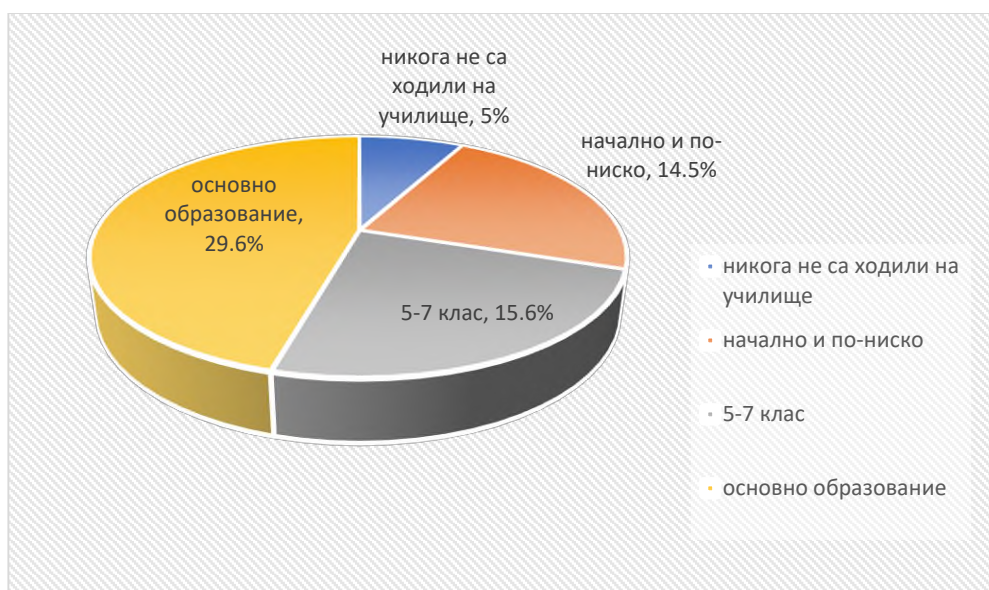
В с. Илийно няма детска градина и училище. Децата ходят в близката детска градина, която се намира в с. Камбурово. Беше изразена нужда за разкриване на детска градина в с. Илийно.

В община Антоново в 80 домакинства живеят общо 286 души, което е средно по 3.6 души в домакинство. Най-много са домакинствата, състоящи се от по двама души. Делът на децата до 18 години във всички анкетираните домакинства е 31.5 % (общо 90 деца). Като правило децата в домакинството се отглеждат от двамата родители – 46,2 %. Точно 10 % от децата се отглеждат от баба и дядо и други настойници, причини за което се явяват най-често работа в чужбина от страна на родителите. (Вж. графика № 1)

Графика № 1

Делът на отглежданите от самите родители деца не е малък, но това, както ще се разбере по-нататък, не благоприятства за насърчаване на децата да получават по-високо ниво на образование или пък да се оказва фактор, който допринася да ги стимулиране да учат. Причината се състои във факта, че някои родители не отреждат място на образованието сред приоритетите си. Доказателство за тенденцията е, че само 1 лице сред анкетираните домакинства учи висше образование. Един значителен дял сред възрастните членове на домакинството по отношение на образованието се пада на тези с основно образование - 29.6 %. С 5-7 клас са 15.6 % от анкетираните, а 14.5 % са с начално и по-ниско образование. Има такива, които никога не са ходили на училище - 5 %. (Вж. графика № 2)

Графика № 2

Данните, посочени по-горе, потвърждават информацията, получена от фокус-групите, че съществува проблем с ниския образователен ценз сред ромите от община

Антоново и наличието на неграмотни и слабограмотни роми в трудоспособна възраст е резултат на този проблем.

За решаването му е необходимо планиране на мерки, насочени към роми в трудоспособна възраст, с цел ограмотяване и обучение на неграмотни и слабограмотни лица, както и популяризиране на възможностите за продължаване на образованието им до по-висока образователна степен в задочна форма на обучение. Задочната форма е подходяща за лица в зрял етап на живота им, когато им се налага и да работят или да се грижат за семействата си.

Важно е да се отбележи, че 25 % от родителите/настойниците, които изобщо комуникират с представители на училището, не разбират за какво говорят учителите на родителска среща. На въпроса „Грамотно ли е Вашето дете?“ обаче, въпреки че 30 души от общо 80 анкетирани лица, което е 37.5 % отговарят положително, на критичен анализ подлежи критерият, по който индивидуално всеки възрастен член преценява тази грамотност.

Децата в община Антоново, които посещават образователна институция редовно⁵, са повече - приблизително 87.7 % от тези, които не посещават никаква такава. Това напълно потвърждава данните, получени от фокус групите, че почти 90 % от децата ходят редовно на детска градина и училище. Успехът на тези, които вече са ученици, се движи предимно около добър 4. Малък е процентът на учениците с отличен успех – около 13 %.

Важен проблем, който не се потвърди от обобщенията при анкетирането, е малкият брой ученици от с. Изворово, достигнали гимназиален етап на образование. Според общността там повечето младежи достигат само до основно образование, особено момичетата. Сред основните причини за това бяха посочени: наличие на ранни съжителства – през настоящата 2021 г. има 3 случая на ранни съжителства на момичета между 14-15 г. в с. Изворово и 1-2 в гр. Антоново; някои от учениците и семействата не възприемат образованието за приоритет; някои родители се притесняват да изпратят деvojките в града, където е гимназията. По отношение на ранните съжителства, такива бяха идентифицирани при 2.5 % от анкетираните.

Завършването на средно и висше образование улеснява и достъпа до пазара на труда. Въпреки че се увеличава броят на завършилите средно образование младежи, той все пак остава по-нисък от тези на неромите като цяло, а това може да задълбочи социалните неравенства.

В тази връзка, задължително е планиране на мерки за повишаване на броя на ромските деца от с. Изворово, завършили гимназия. По време на интервю с директора на НУ „Петър Берон“, с. Изворово беше споделено, че силен ефект върху разрешаване на образователните проблеми сред учениците в селото е бил постигнат чрез работата

⁵ Редовно” е тогава, когато децата не отсъстват безпричинно, посещават всеки ден училище, а детска градина – поне 3 седмици в месеца

на образователен медиатор. Споделено беше още, че към момента такъв не работи в училището, защото е бил временно назначен.

През учебната 2020/2021 г. фокус на внимание беше взаимодействието с образователните институции в условията на епидемична обстановка относно работата с върнатите и задържаните ромски ученици, особено тези в риск от изолация при обучението в електронна среда. За застрашените от отпадане и/или повторно отпадане са проведени компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като са използвани различни начини за достъп до учебни материали, в т. ч. и подобряване на техническото оборудване на учениците с електронни устройства. Привлечени бяха всички назначени по проект „Подкрепа за успех“ образователни медиатори и педагогически съветници.

През учебната 2020/2021 година РУО – Търговище продължава да подпомага процеса на намаляване дела на преждевременно напусналите ученици и да упражнява контрол по обхващане и задържане на децата и учениците в детска градина и училище. Чрез работа по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст своевременно се проследяват децата и учениците отпаднали или застрашени от отпадане от образователната система. Предприемат се действия за тяхното предотвратяване от всички заинтересовани страни, координирани от РУО – Търговище.

В рамките на общата и допълнителната подкрепа за развитие на учениците се създава подкрепяща среда като условие за намаляване и отстраняване на причините за отсъствия по неуважителни причини на децата и учениците от детска градина и училище:

- осигуряват се условия за максимален обхват на учениците в групите за целодневна организация;
- осигурява се безплатна или на достъпна цена храна;
- организира се безплатен транспорт;
- осигуряват се условия за провеждане на дейности, отговарящи на потребностите и интересите на учениците;
- провеждат се благотворителни акции за подкрепа на социално слаби семейства.

Поощряването на взаимното уважение, разбирателство и сътрудничество между всички деца и ученици, независимо от етническата им принадлежност е един от основните акценти в работата на образователните институции в област Търговище.

За преодоляване на обучителните трудности на учениците се прилага диференциран и индивидуален подход към група или отделен ученик със затруднения, провеждат се консултации, осъществява се екипна работа между учителите на класа и педагогическите специалисти в групите за целодневна организация на учебния ден. Провеждат се дейности за ранно идентифициране на учениците в риск с оглед

навременна превенция от отпадане. Осигурява се логопедична, ресурсна и психологическа подкрепа за децата и учениците, обучаващи се в детските градини и училищата на територията на област Търговище. Компенсаторен механизъм за преодоляване липсата на щатни психолози в детските градини в малките населени места е работата по проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“. От учебната 2021/2022 г. по проект „Подкрепа за приобщаващо образование“ в училищата ще бъдат назначени още психолози, логопеди и помощници на учителя.

Работата с родители приоритетно е насочена към изграждане на ефективни интеграционните политики, установяване на отношения на взаимно доверие и подкрепа и привличането им като активни участници в училищния живот за постигане на партньорство в образователно-възпитателния процес, за активно участие в училищни инициативи и в процеса на решаване на възникнали училищни проблеми.

В превенцията на застрашените от отпадане деца и ученици активни партньори са общинските администрации, специалистите в отдел „Закрила на детето“, ДСП, местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Провеждат се съвместни посещения в домовете на застрашените от отпадане ученици, предлага се подкрепа. Крайна мярка за мотивиране на родителите, които не осигуряват присъствието на децата си, подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование е налагането на санкции по смисъла на чл. 347, ал. 2 от ЗПУО.

Приоритети в работата на образователните институции в област Търговище по отношение на приобщаването и образователната интеграция на деца и ученици от ромски произход:

- гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етническите малцинства;
- осигуряване на разнообразни форми на допълнителна подкрепа за децата от етническите малцинства за изравняване на стартовите им позиции при постъпване в образователната система;
- ранно идентифициране на деца и ученици с обучителни затруднения и предоставяне на подкрепа по смисъла на Наредбата за приобщаващо образование;
- осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца и ученици от ромски произход;
- осъществяване на извънкласна работа, занимания по интереси и на организиран отдих и спорт в мултикултурна образователна среда, съчетана с традициите на отделните етнически групи;
- създаване на условия за ограничаване на дискриминиращото влияние на социалната и семейната среда на учениците върху техните постижения;

- повишаване информираността на родителите за необходимостта от образованието като предпоставка за успешна социална и професионална реализация, за прекъсване влиянието на негативната семейната образователна традиция за ниска образованост или липсата на образование;
- осигуряване на ефективен координационен механизъм между заинтересованите страни за провеждане на успешни интеграционни политики, обществена подкрепа за провеждането на интеграционни политики.

Извод:

Политиката за равенство, приобщаване и участие на ромите в образователния процес включва широк спектър от мерки, имащи за цел да неутрализират въздействието на различните отрицателни фактори, водещи до отпадане на децата от училище и предоставянето на равен достъп до качествено образование.

Именно образованието е основата за пълноценно включване в гражданското общество на страната. Конкурентноспособността на пазара на труда и успешната професионална реализация на ромските деца и ученици носят удовлетворение от постигнатото и променят традиционните негативни трудови модели. Осигуряват достоен живот и елиминират факторите за дискриминация.

ПРИОРИТЕТ ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Условията на живот на ромите са значително под равнището на тези на останалата част от населението. Вероятността от възникване на заболявания сред ромското население е значително по-висока, отколкото у населението от другите етнически групи. Първичните рискови фактори за това са: бедността, нехигиеничните битови условия на живот, ниската здравна култура, лоша или не изградена техническа инфраструктура и др. Лошите жилищни условия, при които живее по-голяма част от ромското население в област Търговище, увеличават риска от заболяване и разпространението на инфекциозни и стомашно-чревни заболявания сред общността, както и на COVID-19, хепатит, алергии, астма и туберкулоза.

Сериозен проблем в областта е ниската здравна осигуреност на ромското население, което възпрепятства провеждането на правилно и навременно лечение.

Относително ниското участие на ромите в пазара на труда обуславя ниски доходи, с което се свързва и ограничен достъп до здравни услуги.

Друг фактор, който оказва влияние върху здравословното състояние е достъпът до качествени здравни услуги. Той е затруднен за лицата живеещите в селски райони, далеч от общински или областен център. Допълнително, към разходите за посещение при лекар и последващото лечение, трябва да се прибавят и транспортните разходи до лекарския кабинет или съответното болнично заведение, което за половината роми на практика означава разходи за междуселищен транспорт. Тъй като лекарите

обслужват обикновено по повече от едно село, те по-рядко имат възможност да се отзовават на повикванията на своите пациенти в дните, когато не са в съответното селище. Възможността за избор или замяна на общопрактикуващия лекар в селата е силно ограничена, на практика за мнозинството от ромите такава липсва. Най-често за лица в неравностойно социално положение спешната медицинска помощ в единствената достъпна здравна помощ.

В сферата на здравеопазването в община Търговище, основният проблем е ниският обхват на ромите от системата на здравеопазването, особено в селата. Основната причина за това е липсата на здравни осигуровки - над 33% от анкетираните. По време на фокус групите, обаче на този въпрос беше получена различна информация, а именно, че около 60 - 70% от ромите нямат здравни осигуровки. В селата беше посочен и по-висок процент - около 80%. Липсата на здравни осигуровки на ромите в трудова възраст намалява достъпа им до медицински услуги и повлиява на работоспособността им. Това ги прави да се чувстват изключени от здравната, а и от социалната система. Нередовният контакт с ОПЛ, други медицински специалисти, бедността - всичко това увеличава риска от реализиране на здравни щети върху ромите. Препоръчително е да се търсят подходи за насърчаване на ромите към здравно осигуряване. Провеждане на информационни кампании за нуждата от здравно осигуряване е много важен елемент за подобряване на здравния статус на ромите. Разбира се, включване в постоянна заетост също е ключов момент за разрешаване на този проблем.

Малко над 19 % от анкетираните нямат избран личен лекар. От тях 75 възрастни и 45 деца. В тази връзка - наложително е да се увеличи броят на здравните медиатори, които да съдействат на хората без избран личен лекар да се регистрират. Ролята на здравния медиатор е много сериозна, защото той е този, който стимулира ромите да посещават лекари, той също така провежда информационни кампании, напомня за имунизации, съдейства за организирането на здравни лектории от специалисти и други. Необходимо е да се засили теренната работата на назначения здравен медиатор и да се назначи и обучи поне още един, който да работи и в селата.

Нивото на здравна култура е ниско. Голямата част от ромите нямат познания за своите права и задължения в областта на здравеопазването. Не са наясно също така за много аспекти на здравната култура, свързани с ваксинации, инфекциозни болести, детско хранене, идентифициране на проблеми и грижи, свързани със здравето.

Една от основните цели на дейността на РЗИ е промоцията на здраве и профилактиката на болестите. Инспекцията работи самостоятелно и в сътрудничество с партньори по различни национални и регионални програми и политики за ограничаване на заболяемостта и смъртността от социално значими заболявания, свързани с поведенческите фактори на риска (тютюнопушене, нездравословно хранене, злоупотреба с алкохол, ниска двигателна активност и др.) и факторите на риска в околната среда. Разширяват се инициативите за промоция на здраве,

повишаване на информираността на населението за основните предпоставки за здравословен начин на живот чрез интерактивни обучения, беседи, дискусии, масови мероприятия, публикации в местните печатни и електронни медии и на сайта на Инспекцията. В РЗИ – Търговище функционира консултативен кабинет за отказ от тютюнопушене.

РЗИ работи по различни Национални програми самостоятелно и в сътрудничество с Клуб на НСО, БМЧК, Община Търговище, педагогическите колективи на училищата и детските заведения, медицинските специалисти към здравните кабинети и др. РЗИ разполага със зала, в която се провеждат обучения по различни здравни теми.

Български младежки Червен кръст-Търговище работи в тясно сътрудничество с Общинския съвет по наркотични вещества. Традиционно с подходящи инициативи се отбелязват различни дати, свързани с превенцията на зависимости - 31 май, 26 юни и др. Важно място в здравно- просветната дейност заема промотирането на безопасното сексуално поведение и подобряването на репродуктивното здраве. БМЧК е организатор на тематични игри, насочени към превенцията на зависимостта от алкохола, цигарите и наркотиците.

В ЦПЛР-ОДК Търговище се разшири въвеждането на гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование в целогодишните форми на работа, както и чрез организиране на различни събития. Прави се безплатна диагностика на деца и ученици, след подадени декларации за съгласие от родителите. Продължават заниманията по Лечебна физкултура – Кинезотерапия.

Общинска администрация Търговище, провежда редовни срещи с участието на здравни работници, експерти в сектор образование, младежи, представители на училищата и спортните клубове с цел обсъждане на теми, свързани със здравословния начин на живот сред децата и младите хора.

Община Търговище разпределя средства от общинския бюджет - над половин милион лева за спорт - за спортни клубове (около 23 на брой), които са посетени от около 800 деца и младежи. Физическото възпитание и спорта се утвърди, като средство за здравословен начин на живот. Разшири се и се модернизира спортната база, като спортните обекти и съоръжения се приведеха в съответствие с международните стандарти и нормативни изисквания.

Поетапно се изградиха, реконструираха и модернизираха открити спортни площадки, в т.ч. детски и спортни площадки по квартали, училища, детски градини, детски ясли, не само в гр. Търговище, а и в селата. Закупено е оборудване за дворните площадки и в градините в околблоковите пространства.

Болничната помощ в община Попово се предоставя от МБАЛ гр. Попово, която има над 100 годишна история и обслужва населението в общината. Разполага с 65 легла за прием на пациенти в шест отделения, както следва: Терапевтично отделение- 19 бр., Неврологично отделение — 16 бр., Хирургично отделение- 10 бр., Детско

отделение-9 бр., ОАРИЛ- 6 бр., Ортопедично отделение-5 бр.

По справка от официалната страница на НЗОК община Попово разполага с 9 практики на ОПЛ, лекари специалисти - 17 практики, лекари по дентална медицина - 10 практики. Медицинското обслужване на населението от общината се извършва в гр. Попово или гр. Търговище, което е проблем за живеещите в отдалечените населени места. В общината функционира и един „Хоспис „ за палеативни грижи с капацитет 25 лица.

Данните от анкетното проучване и от интервютата показват, че около 25% от ромите в община Омуртаг са здравно осигурени. По данни на Местната Активна Група - Омуртаг '(МАГ) са около 50%. В същото време тези, които нямат лични лекари са малко (от анкетното проучване това са едва 22 лица, при 125, които имат лични лекари). Общо практикуващите 8 лекари обслужват всички населени места в община Омуртаг, а болничното обслужване се осъществява от МБАЛ - Омуртаг ЕАД. Аптечното обслужване на населението се осъществява само в град Омуртаг. Не се осъществяват прегледи с мобилни кабинети в община Омуртаг. Няма и здравни медиатори, работещи на територията на общината. Според местната общност почти липсват дейности като беседи, лекции или прегледи за здравно неосигурени лица. При анкетното проучване около половината от домакинствата са посочили, че са в близост до лекар или медицинско заведение и около 1/3 са в близост до аптечно обслужване, което налага обмисляне на възможности за осигуряване на мобилни кабинети и здравни центрове в по-отдалечените от общинския център населени места, както и на възможности за лекарско обслужване на здравно неосигурените лица. 22 лица от анкетираните домакинства са със заболявания, удостоверени от ЛКК и ТЕЛК, като само едно лице е посочило, че не получава нужните грижи, лекарства и технически средства за заболяването си.

В сферата на здравеопазването в община Антоново, като основен проблем се открие липсата на личен лекар – при 40.5 % от лицата в домакинствата, което индикира за ниския обхват на ромите от системата на здравеопазването.

Друг много сериозен проблем, който се очерта в тази сфера, е липсата на здравни осигуровки – 26.5 % от анкетираните. Той категорично беше потвърден от общността, като по време на срещите беше посочен много по-висок процент на здравно неосигурени – около 85 %. Липсата на здравни осигуровки на ромите в трудова възраст намалява достъпа им до медицински услуги и повлиява на работоспособността им. Това ги прави да се чувстват изключени от здравната, а и от социалната система. Нередовният контакт с ОПЛ, други медицински специалисти, бедността - всичко това увеличава риска от реализиране на здравни щети върху ромите.

Здравеопазването в Община Опака не е в добро състояние. Системата на здравното обслужване включва двама общо практикуващи лекари с медицинска практика в гр. Опака. В селските райони обикновено един ОПЛ обслужва по график

пациенти от няколко села. Поради това много често обслужването на тези пациенти реално се осъществява от фелдшери или медицински сестри, което пряко се отразява на качеството на лечебния процес. През 2020г. няма данни за ражданията на майки под 18 годишна възраст. За бременни жени и родилките към медицинските практики са привлечени специалисти педиатри. В Община Опака има назначен здравен медиатор от 2021 г.

ПРИОРИТЕТ ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

По данни на НСИ от последното преброяване на населението и жилищния фонд от 2011 г., в област Търговище има 60 056 жилища. Най-много са жилищата в община Търговище-30 759 /47,3%/, а най-малко в община Опака- 2 836 / 4,4%/. На национално равнище етническите българи разполагат средно с 23,2 кв. м. жилищна площ на едно лице, при ромите тя е едва 10,6 кв. м. В Търговищка област съотношението е почти аналогично. Състоянието на жилищния фонд в кварталите с компактно ромско население, с малки изключения е лошо. Много от жилищата са незаконно изградени, особено това е характерно за селата.

Според отговорите от анкетата от проведеното съвместно проучване на община Търговище и експерти от Програма Ромакт в общината няма сериозен проблем с незаконното строителство, като само 16 от анкетираните семейства са отговорили, че живеят в незаконно построено жилище, други 18 са отговорили, че не знаят чия собственост е жилището, в което живеят. От проведените фокус групи беше получена информация, че извън регулация са около 12 - 13 къщи в с. Вардун и около 13 - 14 къщи в с. Баячево. В с. Голямо Ново бяха проведени две фокус групи. На въпросите, свързани с незаконното строителство, беше получена противоречива информация относно това – има ли домове извън регулация. По време на първата среща в селото беше съобщено, че има около 40 -50 къщи извън регулация. По време на втората среща обаче беше споделено, че такива случаи няма. Само малко над 11 % от децата имат собствено легло. Над 85% са електрифицирани. Водоснабдени са 74 %. Останалите 26 % се снабдяват с вода от кофи/бидони, обществени чешми и др. Липсата на баня в къщи (22.6%), липса на бойлер (58.5 %) и ползването на вода от външна чешма (49%) алармира за висок здравен риск, свързан с възникване на заразни и инфекциозни заболявания заради ограничените възможности за хигиенизиране. Всичко това напомня, че лошите битови условия, липсата на интернет (68.3 %) и липсата на домашен компютър (85.7%) трудно би позволило на децата да учат в онлайн среда, използвайки съвременните дигитални средства за обучение с оглед необходимостта в пандемичната обстановка.

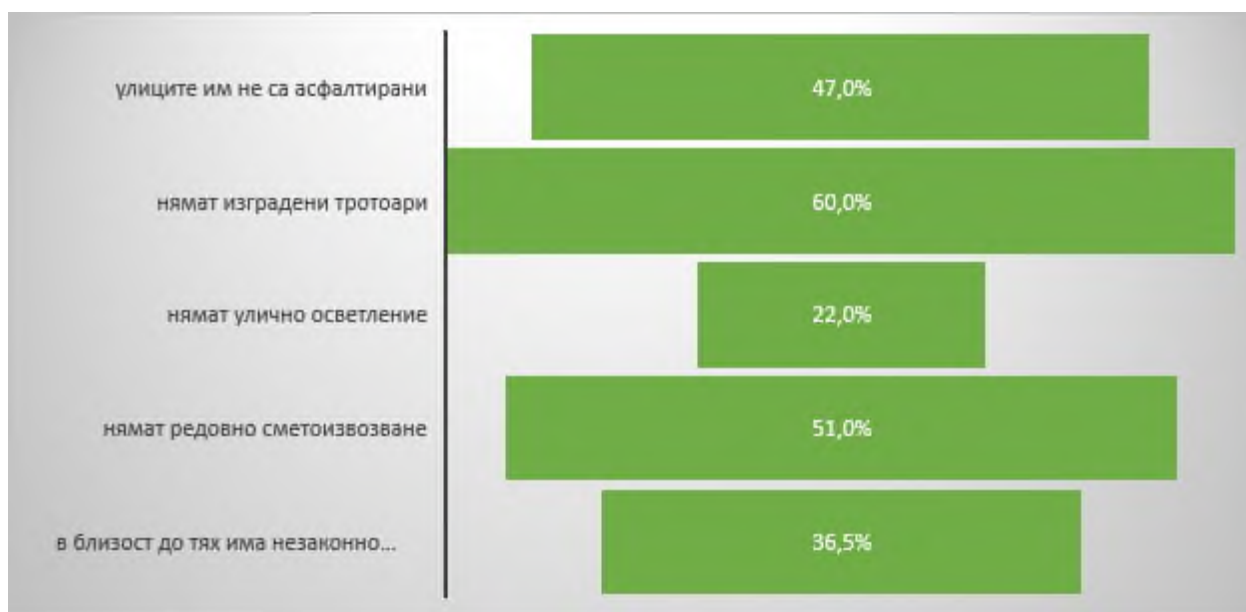
Вижте Графика № 5

Графика № 5

Малко над 47 % от анкетираните казват, че улиците им не са асфалтирани, а малко над 60% - нямат изградени тротоари. Почти 22% от анкетираните алармират, че нямат улично осветление, а близо 51 % от анкетираните казват, че нямат редовно сметоизвозване. Други 36.5 % от анкетираните посочват, че в близост до тях има незаконно сметище.

Вижте Графика № 6

Графика № 6

По време на проведените фокус групи и срещи на МАГ се открие необходимост от подобряване състоянието на уличната мрежа в ромските квартали чрез асфалтиране на конкретни улици, поставяне на осветление, където такова липсва, осигуряване на

повече контейнери за смет. Остра нужда от повече контейнери се очерта в с. Подгорица и с. Пробуда. Също, така необходимо е осигуряване на редовно сметоизвозване. Очерта се също необходимост от създаване на подходящо място в ромските квартали/населени места за игра и отдих на деца и майки. В тази връзка препоръчително е създаване или реновиране, където е възможно, на детските площадки в гр. Търговище, кв. „Малчо Малчев“; с. Подгорица; с. Вардун, както и създаване на спортна площадка в с. Давидово.

С особено внимание трябва да се отбележи, че по време на фокус групата в кв. „Малчо Малчев“ общността сподели за наличието на две локални замърсявания в квартала, локализирани на ул. „Сива“ и до Младежки клуб. Причините следва да се обсъдят допълнително, но вероятно се състоят в това, че някои от местните жители редовно изхвърлят отпадъците си там, защото няма достатъчно контейнери за смет и също така – във факта, че местните имат изграден навик да изхвърлят отпадъците си именно на тези места. По отношение на това силно препоръчително е на тези места да се осигурят повече контейнери за смет, да се осигури редовно сметоизвозване, но преди всичко следва да се проведе съвместно мероприятие с местната общност, състоящо се в почистване на локалните замърсявания.

Необходимо е подобряване на жилищните условия в селата и кварталите с компактно ромско население, целящо осигуряването на съвременна жизнена среда. В община Попово няма данни за незаконни постройки в квартали или населени места с концентрация на ромско население. В град Попово ромите живеят в квартали, които са в градската регулация, със изградена водопроводна, канализационна мрежа и електрическа мрежа. Селските райони в страната по принцип са със слабо изградена канализационна система или без такава и това определя по-лошите жилищни условия на мнозинството от хората, които живеят там. Това важи и за ромският етнос на територията на община Попово.

Спецификата на етническите особености на ромите предполага обитаването от няколко поколения на една жилищна единица, което определя използването на 10-11 кв. метра жилищна площ от един човек, което е сравнително малко в сравнение с останалите етноси. Община Попово има изготвена кадастрална карта и план за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г. Благоустрояването на община Попово продължава, като има изградени детски площадки във всички квартали и детски градини в града. Започна изграждането и на детски площадки в общината - в с. Славяново, с. Глогинка, с. Козица и с. Дриново.

В дейността по подобряване на жизнената среда в мероприятия свързани с организиране на зелени групи, включващи представители на ромската общност в различните населени места можем да посочим, че се работи по Регионални програми за наемане на лица с цел обучение и стажуване, като приблизително 50% от наетите срочно 30 лица са от ромски произход или друга малцинствена група. В общинското предприятие „Озеленяване и благоустройство“ се наемат средногодишно 40 лица, от

които 90 % са от ромски произход или са лица, живеещи в сходни условия.

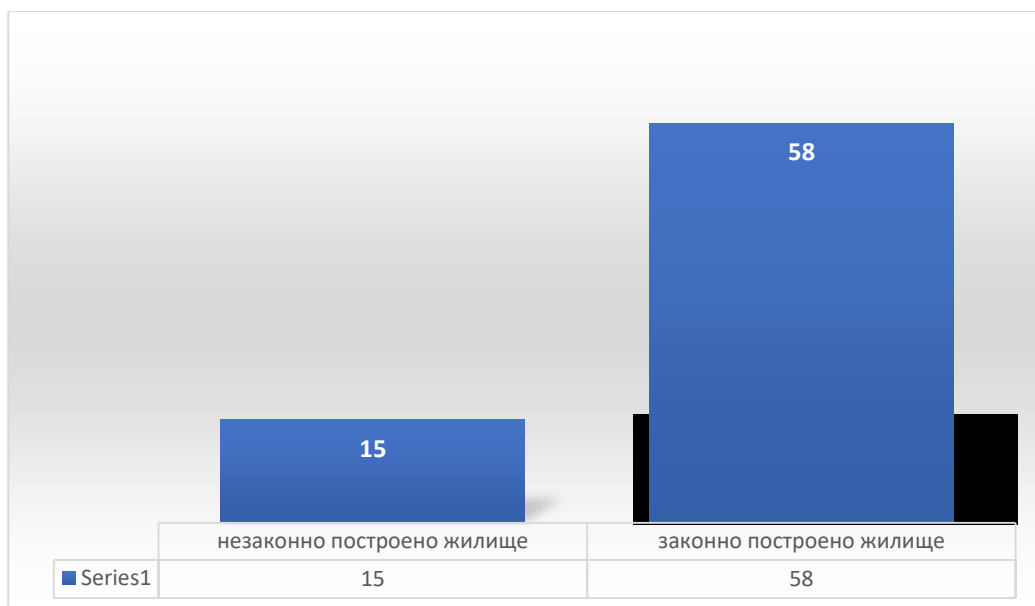
Община Попово разполага с 459 общински жилища на територията на 4 населени места-гр. Попово, с. Гагово, с. Славяново и с. Садина. Проблемът е недостатъчният брой на общинския жилищен фонд и липсата на средства за строителството на нови. Голяма част от наличните общински жилища са амортизирани и предстоят да бъдат извадени от списъка на общинския жилищен фонд. За 2020 г. са подадени 43 молби от граждани, желаещи да бъдат настанени, от които 21 отговарят на условията за настаняване.

През 2021 г. са подадени 61 заявления от граждани, като към момента са одобрени и картотекирани 29 лица. През 2021 г. в общински жилища са настанени 10 лица/ семейства.

Състоянието на жилищата на ромското население в град Омуртаг, в селата Беломорци, Звездица, Кестеняво, Камбурово, Паничино е добро. Задоволително е състоянието му в селата Илийно и Тъпчилещово по експертна оценка на специалисти от Община Омуртаг. При направеното проучване само 6 от 80 домакинства са посочили, че живеят в бараки или паянтови къщи. Средната квадратура на къщите е 80 кв.м., като средният брой на стаите е 3-4. Във всички къщи има електричество със собствени електромери. Проблем има с водоснабдяването, като само половината от къщите имат вътрешни чешми, като дори и при тях има режим на водата или много слабо налягане. В допълнение целогодишен режим на водоснабдяване има 34% от населението на община Омуртаг. Канализация също така имат по-малко от 25% от къщите. Асфалтирани улици имат 30% от интервюираните, а изградени тротоари под 20%. При 80% от къщите има улично осветление и редовно сметоизвозване. В същото време в някои от селата има проблем с образували се локални замърсявания. С изключение на живеещите в с. Илийно останалите домакинства имат в близост детски градини и училища. Близкият достъп до читалища също е налице при 80% от домакинствата.

Според отговорите от анкетата в общината няма сериозен проблем с незаконното строителство, като само 15 от анкетираните семейства са отговорили, че живеят в незаконно построено жилище, други 58 са отговорили, че жилището, в което живеят, е законно. Цели 70 % разполагат с жилище, тип „масивна къща“, което опровергава да се мисли, че ромите масово обитават колиби или бараки или имат скитнически начин на живот поне в рамките на тази община.

(Виж. графика № 3)

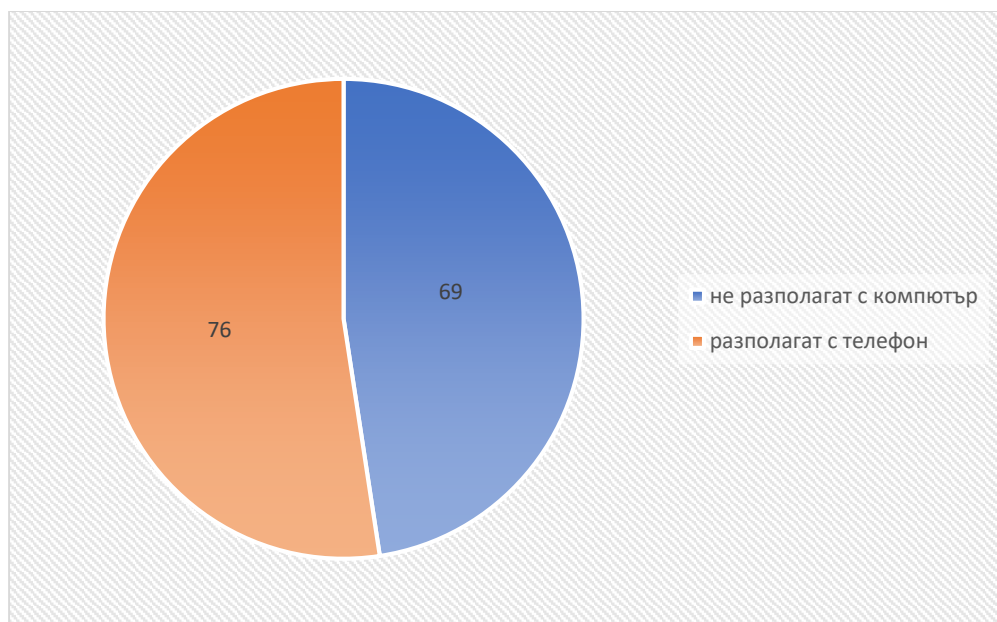
Графика № 3

В домовете си обаче анкетираните не разполагат с обособена детска стая в 68 % от случаите. Въпреки това повечето заявяват, че децата им спят на отделно легло – 36 души.

Голяма част не дават отговори на всички въпроси, свързани с жилищните условия. По-голяма част също заявяват, че собствеността на жилището им е лична, като 25 души ползват като жилище сграда на роднини. Тези с незаконните постройки се разполагат основно върху терени – общинска собственост. Голяма част от анкетираните твърдят, че са електрифицирани от ел. дружество – 77 от домакинствата. Равен почти обаче е броят между ползващите и лишените от удобството на банята у дома. В 21. век това е сериозен проблем, още повече в ситуация на пандемия. В същия смисъл е и тенденцията по-голяма част от домакинствата – 63, да не използват вътрешна тоалетна, а външна такава. Проблем за малко по-малко от половината анкетирани остава и септичната яма като алтернатива на канализацията. Въпреки че повечето перат в перални машини – 51 домакинства, почти равен е броят на тези, които затоплят водата си на печката и от бойлера. Дървата са все още предпочитано гориво – 76 домакинства отговарят, че ползват дърва за отопление.

С компютри обаче не разполагат цели 69 домакинства, което категорично обобщава тенденцията за дигитална неграмотност сред ромите, макар поравно да бъдат като процент, които ползват домашен интернет и такива, които нямат. Въпреки това голяма част са снабдени с телефони – 76 от тях.

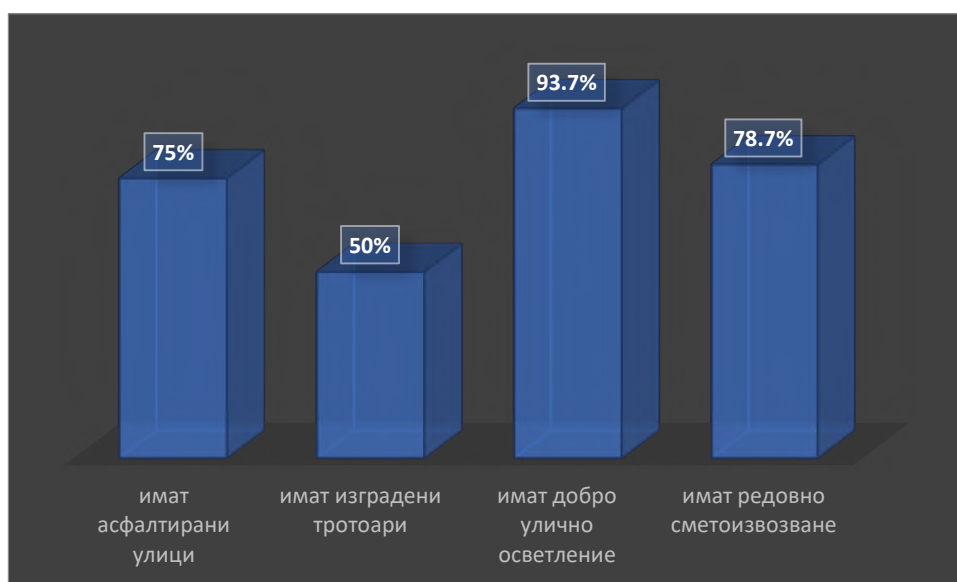
(Вж. графика № 4)

Графика № 4

В тази връзка следва да се потърсят възможности за осигуряване на безплатен интернет за града и селата и устройства с цел включване на учениците в ОРЕС. Положителен резултат, е че 75 % от анкетираните отговарят, че улиците са асфалтирани. Точно 50 % споделят, че има изградени тротоари в кварталите им, а цели 93.7 % казват, че има добро улично осветление. Добър показател също е, че 78.7 % споделят, че има редовно сметоизвозване.

(Вж. графика № 5)

Графика № 5

Въпреки сравнително задоволителните инфраструктурни условия в ромските квартали, необходимо е да се обърне внимание на някои нужди, заявени от общността.

Тя препоръчва създаване на подходящо място за игра и отдих на деца и майки в гр. Антоново и с. Изворово. Също така, посочват се някои конкретни улици, нуждаещи се от асфалтиране. Конкретни нужди се заявяват също така със споменаване на факта, че 30 семейства от с. Изворово живеят в незаконно построени къщи извън регулация. За справяне с проблема се предлага Узаконавяване на ромските домове от с. Изворово, които са извън регулация, както и изготвяне на карта на незаконните жилища в района на община Антоново. Този въпрос се нуждае от допълнително проучване, за да се потвърди точния брой къщи извън регулация, причините за това и статута на земята.

Основната част от жилищата в община Опака са собственост на физически лица - 98%. По малко от 1% от жилищата са собственост на търговски дружества, обществени или кооперативни организации. Ромите в община Опака са сравнително малко и няма обособени квартали с роми. Единствено в с. Горско Абланово има към 10 къщи, където живеят роми, но те самите не се определят като такива, а като турци. Живеят в нормални за страната ни условия и в едно домакинство има по 4 или 6 човека. Къщите са едноетажни или двуетажни, като в една къща живеят 1 или 2 семейства.

ПРИОРИТЕТ ЗАЕТОСТ

Една от най-уязвимите групи на пазара на труда е тази на ромите. В последните десетилетия, в следствие на икономически промени и не на последно място и под влиянието на икономическата криза заради COVID-19 те са в неизгодно положение на пазара на труда. Образователното равнище на безработните от областта се влошава. Най-висок е относителния дял на хората с основно и по-ниско образование, което ги поставя в неблагоприятно положение на трудовия пазар. Отделните региони в Търговищка област не са равнопоставени по отношение на икономическата активност, поради което равнището на безработица е силно диференцирано в отделни общини.

На практика социалния статус на тази група до голяма степен ограничава възможностите им за интегриране и устройване на пазара на труда. Както в цялата страна, така и в община Търговище, основните фактори обуславящи високото равнище на безработица сред тях са: ниското образование или липсата на такова, отсъствие на професионални умения, нежелание за регламентирана заетост в преобладаващата част сред регистрираните, несериозно отношение към законово регламентираните им задължения като клиенти на бюрата по труда, липса на умения за търсене и кандидатстване за работа, липса на предприемачески умения и финансови ресурси за започване на собствен бизнес, демотивация за работа поради продължителната им безработица /регистрация в ДБТ повече от 12 месеца/.

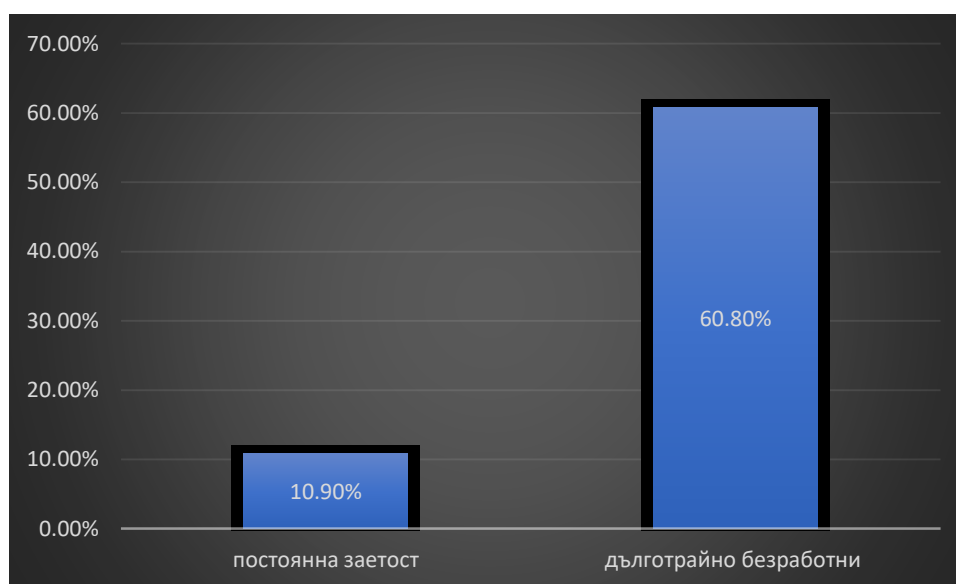
Дирекция „Бюро по труда“ /ДБТ/ - Търговище като поделение на Агенцията по заетостта /АЗ/ и основен посредник на пазара на труда в община Търговище реализира

активна политика, приоритетно насочена за подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение на пазара на труда.

Към 31.12.2020 г., регистрираните са 1550, от които 191 са се самоопределили като роми. В практиката на ДБТ - Търговище ефективна форма на работа е провеждането на периодични срещи с официални представители и неформални лидери на етническите общности по места, чиято цел е обединяване на усилията за постигане на по-добри резултати в дейността за преодоляване на проблемите при работа с тази група безработни лица и тяхното по-бързо интегриране на трудовия пазар.

В сферата на заетостта като основен проблем се очертава липсата на постоянна заетост - само 10.9 % работят на постоянни трудови договори, като в същото време 60.8 % са трайно безработни.

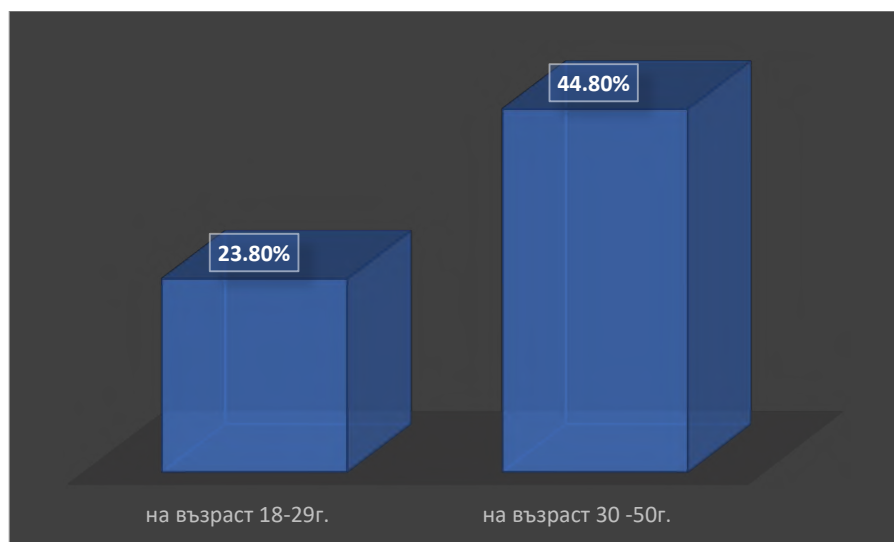
Вижте графика № 7.

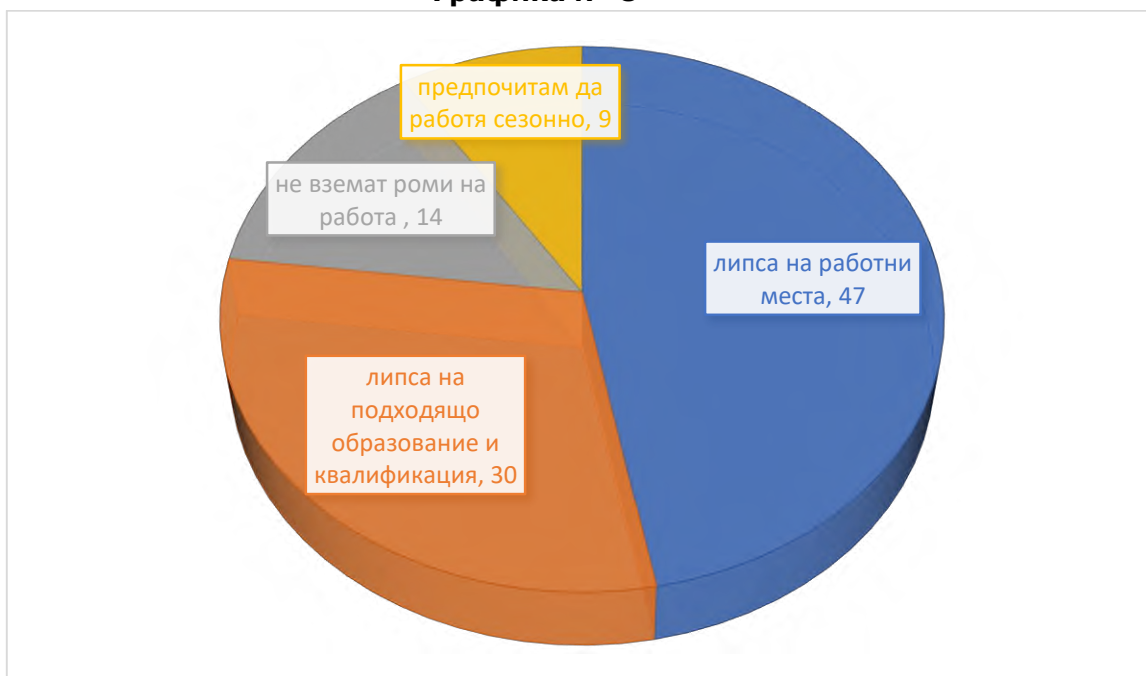
Графика № 7

Тенденцията за такъв голям брой дълготрайно безработни лица в община Търговище натоварва социалните системи и прави силно уязвими тези хора, което допълнително ще ги маргинализира. Близко 23.8 % от трайно безработните са младежи на възраст 18 - 29 г., а 44.8% са на възраст 30 - 50 г. Сред основните причини за безработицата са посочени: липсата на работни места (47); липсата на подходящо образование и квалификация (30); не вземат роми на работа (14); предпочитам да работя сезонно (9) и други.

Вижте графики 8 & 9

Графика № 8

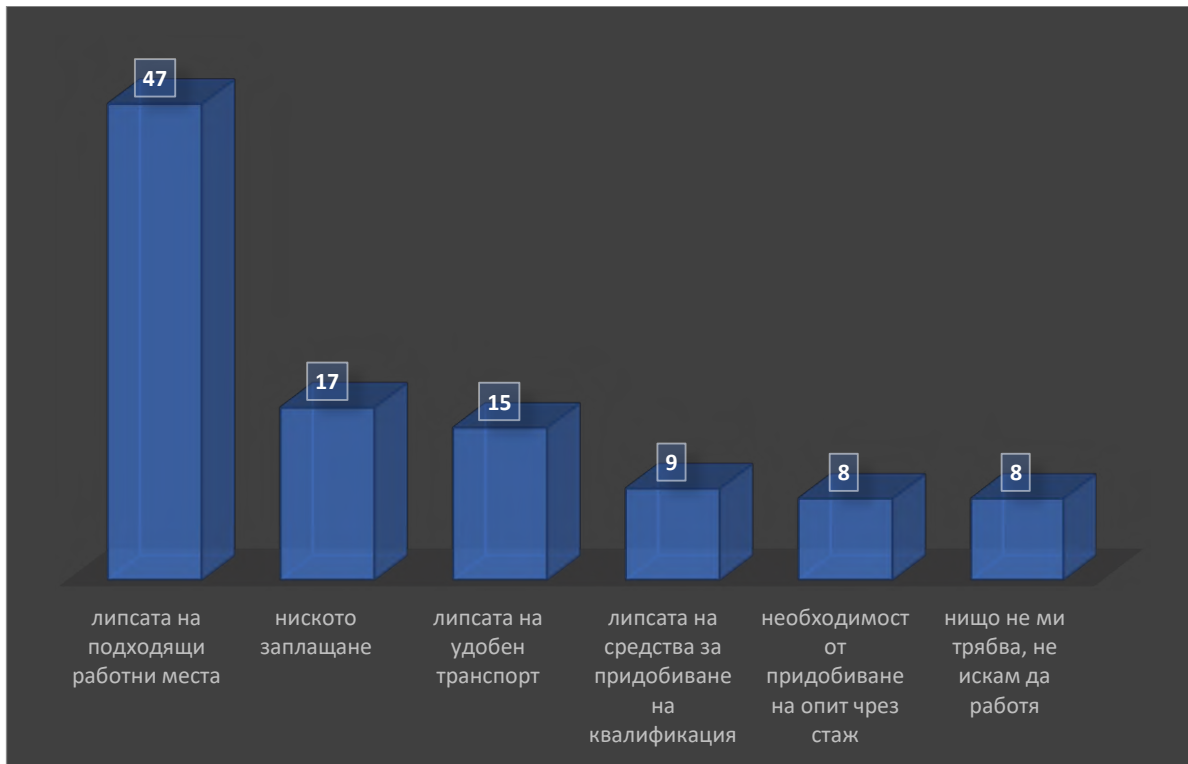

Графика № 9

Тази информация напълно съответства на информацията, получена по време на фокус групите. Като допълнения за причините за високата безработица може да се добавят: наличието на дълготрайно безработни роми, загубили мотивация и трудови навици; нежелание за работа на пълен работен ден за минимална работна заплата; липса на подходящи транспортни връзки до общинския център. В с. Подгорица липсва ранен автобус (06:30) и такъв за връщане поне след 17 часа, последният е в 16:00 часа. Също така, идентифицира се проблемът, свързан с това, че някои ромски жени не срещат подкрепа от семействата си за започване на работа в града.

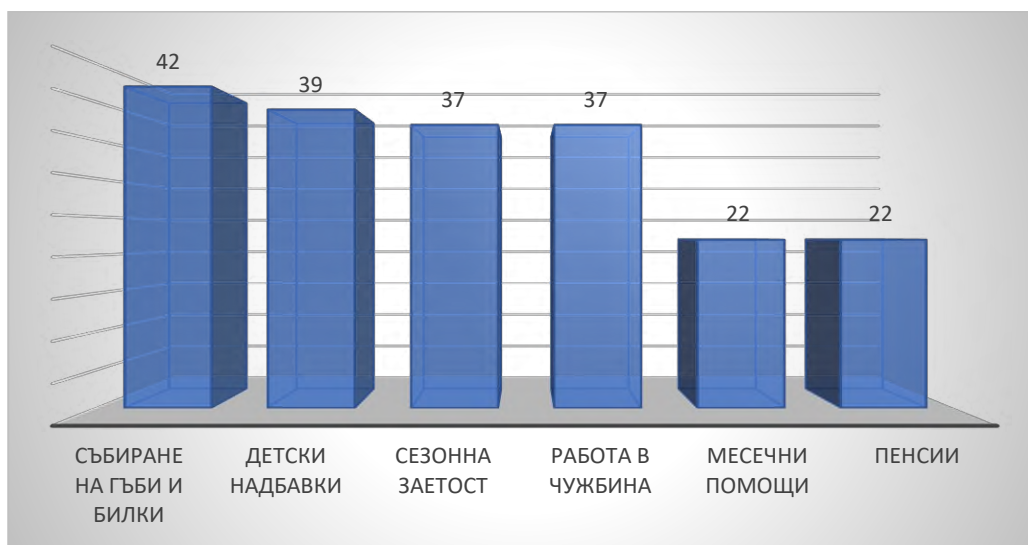
Малко над 69 % не ползват услугите на Бюрото по труда. Като причини се изтъкват липсата на информация или неразбирането на такава информация, доколкото я има. Също така „не се интересувам“ (30), „БТ е далеч“ (16). Що се отнася до предпочитанията за евентуална работа, близо 25 % казват, че биха работили в сферата на услугите и производството, при нормиран работен ден, по възможност само

с дневни смени. Според анкетираните основната причина да не могат да намерят такава работа е: липсата на подходящи работни места (47); ниското заплащане (17); липсата на удобен транспорт (15); липсата на средства за придобиване на квалификация (9); необходимост от придобиване на опит чрез стаж (8); нищо не ми трябва, не искам да работя (8); други. Вижте Графика № 10

Графика № 10

На въпроса за източниците на доходи, с които живее домакинствата главно се издържат от събиране на гъби и билки (42); детски надбавки (39); сезонна заетост (37); работа в чужбина (37); месечни помощи (22); пенсии (22); други.

Графика № 11

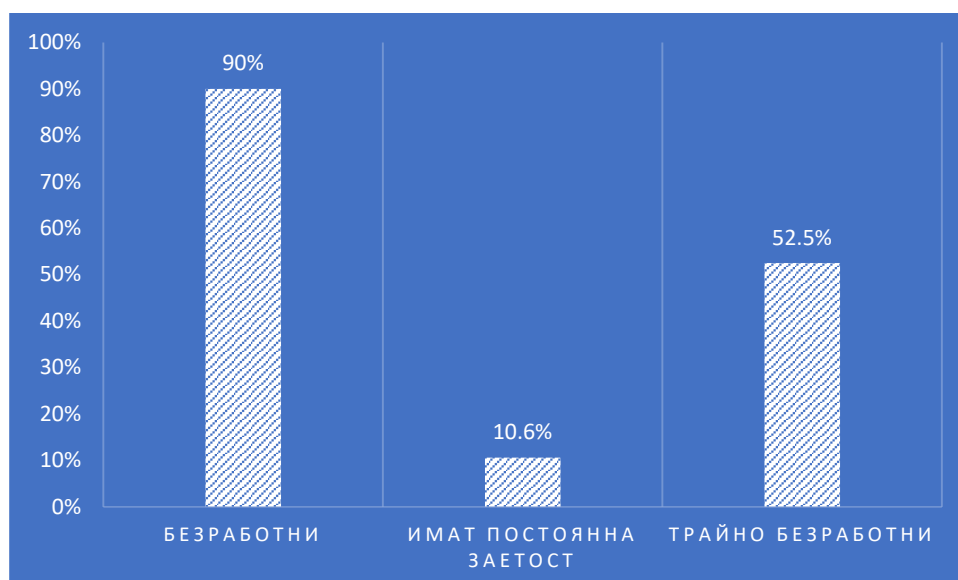
Като цяло доходите на семейството се използват за храна и издръжка на дома, както и за дрехи и обувки за децата. По отношение на приемливата работна заплата анкетираните посочват размер между 600 – 700 лв.

През последните три години, броят на регистрираните лица, самоопределили се като роми в Община Попово е едва трима души. Анализа в настоящото направление се прави на база обобщени данни за % на безработицата в община Попово.

Ежемесечно се предоставя информация от Дирекция „БТ“, относно свободни работни места на територията на общината, действащите програми и мерки за заетост, финансирани от държавния бюджет, както и проекти, финансирани с европейски средства. Организиран се срещи с местни работодатели, участващи във формирането на пазара на труда, чрез обща трудова борса.

Липсата на възможности за постоянна заетост е един от основните проблеми пред ромската общност в община Омуртаг. Според данните на НСИ броят на икономически неактивните роми - 758 е много по-голям от икономически активните роми - 407. Според данни на НСИ регистрираните в Бюрото по труда безработни роми са 245, а тези, които имат заетост са 162. В направеното проучване от програма РОМАКТ в 80 домакинства само 13 лица са посочили, че имат постоянна работа, 29 имат временна заетост, а 131 са посочили, че са безработни. Значителна част от безработните, участвали в анкетното проучване отказват регистрацията в Бюрото по труда, което допълнително намалява възможностите им за повишаване на квалификацията и намиране на работа. В Бюрото по труда има назначен трудов медиатор, но общността няма информация за това. Липсата на работа в общината и липсата на образование и квалификация са сред основните посочени причини за безработица в общността. Повечето от анкетираните имат готовност за всякакъв вид работа, независимо от сферата, работния ден и местоположението на работното място. Около 60 % процента от ромите в Омуртаг имат доходи от сезонна работа и приходи от чужбина. В над 90% от отговорите, относно разходите на домакинството, са за храна на семейството, за сметки, за лекарства, за дрехи и обувки (по-рядко), само един отговор включва и разходи за книги, учебници, учебни помагала.

В сферата на заетостта в Община Антоново като основен проблем се очертава липсата на постоянна заетост. Според данните на фокус групите – цели 90% от ромите в община Антоново са безработни. Само 10.6% имат постоянна заетост. Според анкетирания 52.5 % са трайно безработни в домакинствата, които са допитани. (Вж. графика № 6)

Графика № 6

От анкетираните повечето посочват като основни причини за безработицата: липса на работа в региона (44); липсата на подходящо образование (16); възрастни сме (6); нямаме квалификация (7). Общността допълва като причина и липсата на подходящ транспорт в общината. Прави впечатление, че информация от Бюрото по труда достига до малък брой жители на общината. Според анкетните проучвания – 58 души отговарят отрицателно на въпроса, „дали достига до тях информация за предлагане на работа“. Също така по-голям е броят на нерегистрираните в Бюрото по труда, което на фона на безработицата е парадоксално и алармира силно, че общността и институциите слабо комуникират помежду си.

От анкетните проучвания се забелязва, че по-голяма част от запитаните определят своя желан доход от трудови дейности предимно в сферата на услугите в размер на около 800 лв. за един човек средно. Два пъти по-нисък е доходът на цялото семейство според анкетните проучвания. Това категорично потвърждава, че безработицата на първо място повлиява върху живота на общността. Най-много анкетираните формират доходите си от пенсии и детски добавки, което потвърждава големия проблем с трудовата маргинализация на ромските граждани.

Що се отнася до предпочитанията за евентуална работа 60 души казват, че биха работили в сферата на услугите и производството, като предпочитат работата да е населеното място, в което живеят (26 души). На въпроса „Какво ви трябва, за да започнете такава работа?“, анкетираните посочват: да се предлага такава работа (34); да се плаща повече за тази работа (17); препоръки, връзки (9); средства за квалификационен курс (8); удобен транспорт (6); други.

Икономическото развитие в община Опака е обусловено предимно от селскостопанското производство. Дейностите се осъществяват кооперативно и от частни земеделски производители.

Равнището на безработица в Община Опака по данни на бюрото по труда гр. Попово е 23,3% (555 броя лица). Най-многобройна е възрастовата група на

безработните на възраст над 50 години- 45,8%, лицата без квалификация и специалност, безработни младежи до 29 г.- 13,1%, лицата с увреждания- 7,7%.

На територията на общината безработицата се увеличава. Средногодишния брой на безработните в Община Опака по години е следния по данни на бюро по труда - гр. Попово.

(Справка за равнището на безработица на територията на Община Опака към 31.11.2021 г.)

Таблица № 6 Регистрирани безработни лица

Регистрирани безработни лица, 2019 г.	630 /26,4%
Регистрирани безработни лица, 2020 г.	555/23,3%
Регистрирани безработни лица, 2021 г.	336 /14,1

Таблица № 7 Брой безработни лица

Брой безработни лица без, или с по-ниско от основно образование	183
Брой безработни лица с увреждане	32
Брой безработни младежи от до 29 години	35
Брой безработни лица на възраст над 50 години	45,8%
Брой продължително безработни лица	113

Висок процент безработица по показателите заетост – безработица, Община Опака е на трето място по безработица в област Търговище. По структура най-многобройна продължава да е групата на лицата без квалификация и специалност и от безработни на възраст над 55 години. Това затруднява и тяхната реализация.

ПРИОРИТЕТ ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

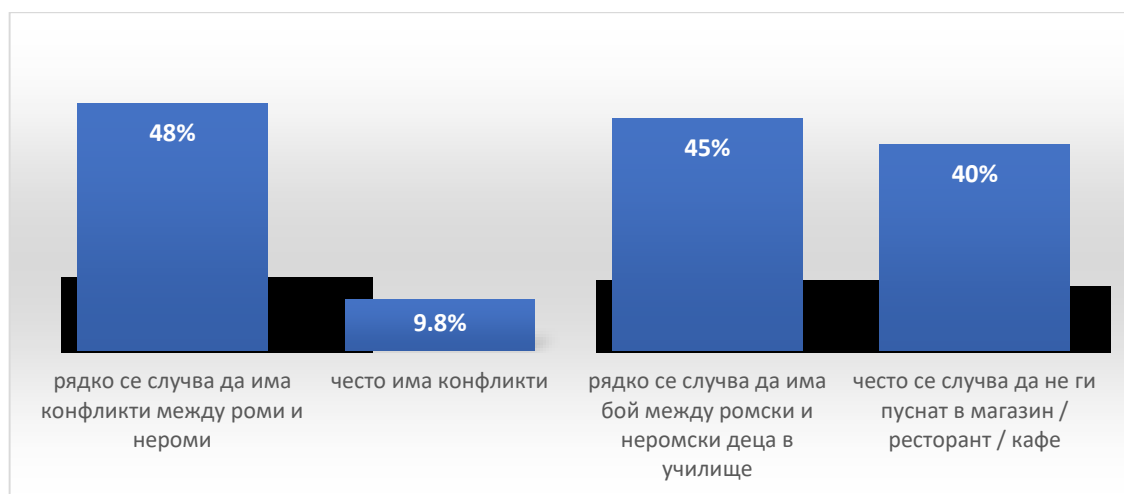
Въпросът за равнопоставеността и недискриминацията намира правно основание в Конституцията и в законите на Република България, които изискват равно третиране на гражданите, без оглед на тяхната раса или етнос.

През последните години, в страната като цяло и в частност в ОД МВР - Търговище, се обръща много сериозно внимание на превантивната работа спрямо извършителите на престъпления и най-вече на работата с малолетни, непълнолетни по отношението на темата свързана с насилието като форма на агресия в училищата или извън тях. Периодично - минимум три пъти месечно, на територията обслужвана от ОД МВР - Търговище, се провеждат специализирани полицейски операции, с цел предотвратяване, пресичане и разкриване на престъпления. Целогодишно се планират и провеждат редица мероприятия, съвместно с "РЗИ", "МОН" и други институции, целящи предотвратяване извършването на нарушения и престъпления срещу наблюдаваната категория лица, както и такива извършвани от самите тях. Превенцията сред деца и младежи е предпоставка за ограничаване на общата престъпност и грижа за бъдещето на нацията.

Провеждането на информационни кампании за превенция на употребата на наркотици на общинско ниво повишава информираността на населението за

въздействието на наркотичните вещества върху физическото и психическо здраве. В изпълнение на това в Община Търговище функционира Общински съвет по наркотични вещества /ОбщСНВ/ и Превантивно-информационен център /ПИЦ/ към него, създадени по Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите.

Отношенията между роми и нероми в община Търговище се определят от анкетираните като добри. Все пак, 48 % от анкетираните казват, че рядко се случва да има конфликти между роми и нероми, а 9.8% казват, че такива има често. Близко 45 % твърдят, че рядко се случва да има бой между ромски и неромски деца в училище. Малко над 40 % от анкетираните казват, че често се случва да не ги пуснат в магазин / ресторант / кафе. *Вижте Графика № 12*

Графика № 12

Около 17% от анкетираните твърдят, че нямат лични карти. Като причини за това посочват: липсата на адресна регистрация (7); липсата на средства за това(7); не знаят къде и как се вади лична карта (3). В тази посока е необходима социална подкрепа с цел ориентация и посредничество за снабдяване с личен документ на тези граждани, защото това със сигурност ги лишава от права и изпълнение на задължения. В община Попово не се допуска двоен стандарт в прилагането на действащото българско законодателство по отношение на ромите и всички уязвими групи. Стремехът е за утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез всички възможни форми на дейност. Основна роля в изпълнението по този приоритет има МКБПОМН, която разполага с 6 броя обществени възпитатели. Работата се осъществява съвместно с ДПС и полицията. През последната година са проведени 39 възпитателни дела, като повече от 50 % са свързани с ромския етнос. Ежеседмично се провеждат консултации с психолог, свързани главно с проблемното поведение на учащите. Осъществяват се срещи с тематика „Сексуално възпитание и превенция на ранните бракове при ромите“. През последните две години не са провеждани обучения по обясними причини (пандемията от COVID-19). Осигуряват се дрехи и обувки на деца в риск. Търсят се начини родителите да бъдат устроени с цел гарантирането на постоянни доходи за семействата и извеждането им от риска, в който са попаднали.

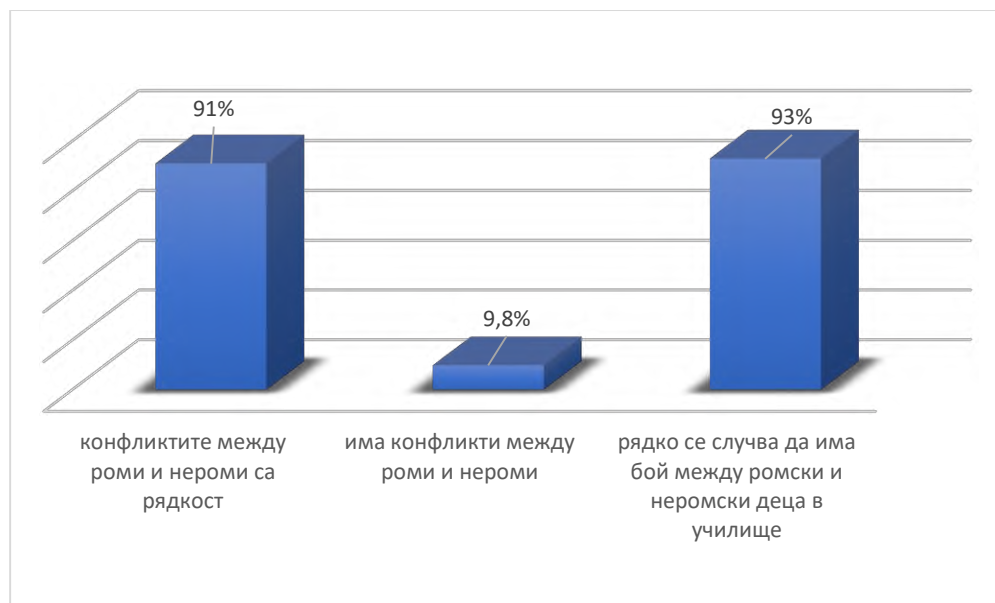
Като един от най-съществените проблеми по опазване на обществения ред може да се посочи нарушението на тишината, предимно през летния сезон и провеждане на ромски сватби на открито, което е свързано с нравите и обичаите на самата общност.

Правят се домашни посещения на семейства с деца, които са отпаднали от учебния процес, както и за деца в риск.

Отношенията между роми и нероми в повечето случаи са описани като добри и много добри, като възникналите конфликти са рядкост в община Омуртаг. Нито един от анкетираните не е посочил, че не е бил допуснат до различни обществени места. Под 40% от домакинствата са посочили, че представители на общината в лицето на кмет, заместник-кметове и селски кметове са правили посещения в кварталите и селата с компактно ромско население или са били канени за участие при различни обществени обсъждания и тържества. Около половината от анкетираните посочват, че са сравнително добре информирани по отношение на случващото се в страната и общината. 58 от 337 лица са посочили, че използват компютър и интернет. Почти всички анкетирани имат лични карти, като само 5 лица са посочили, че нямат такива поради липса на средства или адресна регистрация.

Отношенията между роми и нероми в Община Антоново се определят от анкетираните предимно като добри. В съгласие с това, 91 % от анкетираните казват, че рядко се случва да има конфликти между роми и нероми, а 9.8% казват, че такива има. Близко 93 % твърдят, че рядко се случва да има бой между ромски и неромски деца в училище.

Почти няма такива, които да казват, че често се случва да не ги пуснат в магазин, ресторант или кафе. (Вж. графика № 7)

Графика № 7

В ромския квартал на гр. Антоново има изграден Младежки център. Въпреки това,

общността почти не се събира, за да дискутира общностни проблеми и да адресира мерки за разрешаването им

Духът на толерантност и съвместно съжителство винаги е преобладавал сред жителите на община Опака независимо от етническата принадлежност. Няма регистрирани нарушения на обществения ред или престъпления основаващи се на религиозна или етническа нетърпимост.

ПРИОРИТЕТ КУЛТУРА И МЕДИИ

Културните институции в област Търговище са ситуирани основно в областния град и общинските центрове. Най-популярни и многобройни са народните читалища. По данни на Националния статистически институт в областта са регистрирани общо 114 чилища. Шест от тях са в общинските центрове- Търговище, Попово, Омуртаг, Антоново и Опака, като в Омуртаг са две. Другите 108 читалища се намират в населените места в областта. В голямата част от тези читалища работят целогодишно разнообразни клубни и кръжочни форми, любителски колективи, библиотеки и информационни центрове. Основни потребители на тези културни продукти в малките населени места са децата, младежите и възрастните хора от ромски етнос, които са и преобладаваща част от местното население.

В област Търговище функционират 2 театъра /Драматичен театър Търговище и Държавен куклен театър Търговище/, 3 музея / в Търговище, Попово и Омуртаг/, едно кино /гр. Търговище/, една художествена галерия в Търговище, както и музейни сбирки, къщи-музеи и малки галерии в населените места в областта.

Най-голямата библиотека в област Търговище е тази в областния център-РБ „Петър Стъпов“. Библиотеки има и в други населени места в областта, като те функционират основно към читалищата. Тези библиотеки обаче са със значително по-малък библиотечен фонд.

Разнообразна културна дейност развиват и други институции и организации: Училища, Обединен детски комплекс Търговище, Културен дом-Попово, Дом за младежки инициативи Търговище, сдружение „Хармония и традиции“, „Общински читалищен съвет“, доброволчески центрове и др.

Община Търговище има изградена много добра културна инфраструктура в това отношение – обществени библиотеки, музеи, читалища. Съществува стабилна мрежа от: 2 държавни театъра, 3 регионални културни института: музей, библиотека, художествена галерия, редица общински и частни институции и школи, граждански организации, занимаващи се с култура, и 35 читалища. Всички те реализират широк спектър от културни дейности. За всяка социална, възрастова и етническа групи, в т. ч. и за ромската общност, се осигурява равен достъп до произведеният и предлаганият художествен продукт.

Културните институции на територията на града успешно си сътрудничат с други организации, за да оползотворят по най-добрия начин ресурсите, с които разполагат:

с Център за младежки дейности и инициативи – Търговище, ЦПЛР ОДК Търговище и др.

Народните читалища са културни средища в населените места, съхраняващи традициите и обичаите. Работа в тази насока имат читалищата в с. Вардун, с. Баячево, с. Давидово, с. Лиляк, с. Драгановец, с. Кралево и др. Друга важна роля на читалищата е осигуряване на безплатен достъп до информация на ромите през цялата година. За тази цел пълноценно се използват възможностите на информационните центрове в читалищата, работещи по програма „Глобални библиотеки“. Това са читалищата в селата Лиляк, Божурка, Буйново, Давидово, Стража, Дългач, Кралево, кв. Вълбел, както и на останалите читалища по селата, които не работят по програмата, но почти всички имат поне по един компютър, който е в полза на всички, които имат нужда от информация, документи, помощ за училище и т.н.

Целогодишно се работи по преодоляване на изолацията и интегриране в обществото на представителите на ромската общност и помощ за отработване на умения за общуване и комуникация на български език. Това става чрез организиране на летни читални от всички читалища в община Търговище за децата не само от ромски произход, но и всички, живеещи в регионите. Освен това в много от читалищата след свършване на часовете в училище децата от ромски произход, отиват в библиотеките и търсят помощта на читалищните секретари за подготвяне на уроците за другия ден. Читалищни секретари, например в с. Острец, обучават за опресняване на българския език деца, които са се върнали от чужбина и срещат трудности в училище. През цялата година читалищните секретари са в помощ на хората от ромски произход за подготовка и оформяне на документи, боравене с интернет, информационни сайтове и т.н.

Продължава запазването и разширяването на различните форми за любителско творчество и спорт в читалищата - детски състави за автентичен фолклор и ромски танци в селата: Вардун и Г. Ново и др. Любителските състави възстановяват и пресъздават обичаите: Пеперуда, Лазаруване, Коледуване. Кръжок за изработване на кукерски маски и др. ръкоделия в с. Пробуда. Осигуряват се посещения от деца от ромската общност на безплатни кинопрожекции /в Деня на българското кино и по др. поводи/. Осигуряват се посещения от деца от ромската общност на постановките от Международния фестивал за спектакли за деца „Вълшебната завеса“. Издирват се талантиливи ромски деца в областта на певческото и танцовото изкуство и насочването им към любителски състави и специализирани паралелки на II СУ. В с. Баячево чрез Читалището се предлагат безплатни юридически консултации.

Осигуряват се информационни и дискуссионни срещи в селата с ромския етнос на тема „Домашното насилие“. Читалищните секретари неотлъчно подпомагат ромското население в съответните села при попълване на документи до различни институции – Бюро по труда, Агенция за социално подпомагане и др. Помощ за пълноценно ползване на Интернет и социалните мрежи, както и информационни сайтове.

Привличат се изявени личности от ромската общност за изграждане на съвременни поведенчески модели. Провеждат се здравни обучения, вечери на семействата, част от които работят в чужбина, и др. лектории.

Анализ

Основен извод, който може да се направи от посочените статистически данни е, че в област Търговище има достатъчно на брой и разнообразни по дейност културни институции, които разполагат с нужния потенциал и капацитет, за да спомогнат за привличането на ромския етнос и за неговото активно участие в културния живот в областта.

III. ВИЗИЯ

Визията очертава стратегическите очаквания за перспективното развитие на основните процеси, свързани с интеграцията на етническите общности (в частност на ромите) в област Търговище. Тя фокусира вниманието върху създаването на условия за пълноценна реализация, чрез грижа и подкрепа за ромските общности и лица, живеещи в сходно на ромите положение.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Създаване на условия за равнопоставеност, приобщаване и участие на ромите, чрез осигуряване на достъп до права, стоки и услуги, участие във всички сфери на общественния живот при спазване принципите на върховенство на закона и недискриминация.

V. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ И ХОРИЗОНТАЛНИ АСПЕКТИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Сериозността на отделните предизвикателства във всяка област на политиката и взаимозависимостта на проблемите изисква многоизмерен интегриран подход, съчетаващ инвестиции в заетост, образование, здравеопазване и жилищно устройване.

Мерките, свързани с прилагането на общи и секторни политики, се основават на предварително идентифициране на нуждите на местно, регионално и национално ниво, изготвено от държавните институции от всички равнища в партньорство с местните ромски общности, неправителствени организации и други заинтересовани страни, отговорни за тези политики, при прилагане на подхода „отдолу-нагоре“ и включени в териториалните стратегии и планове на регионално и общинско ниво (Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от

ниво 2 и Плановите за интегрирано развитие на общините).

За постигане на напредък в рамките на периода 2021-2030 Стратегията залага на следните водещи принципи:

Превантивност на мерките – предприемане на действия за отстраняване и намаляване на причините за риск от неравнопоставеност и социално изключване;

Ефикасност, кохерентност и ефективност – кохерентност между рамката на ЕС и други политики, инструменти за финансиране и правни инструменти на ЕС (Европа 2020, Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), антидискриминационно законодателство, разширяване). Реализиране на цели и мерки за постигане на напредък към целите за равенство, приобщаване и участие на ромите;

Допълняемост – допълване с други стратегически документи и национални програми

Партньорство – поставяне на общи цели, приемане на съгласувани подходи за работа, споделяне на информация и опит между всички заинтересовани страни;

Недопускане на дискриминация – пълноценно и активно участие на всички в обществения живот;

Включване на лица от маргинализираните групи в дейностите по промяна на условията и начина на живот с постепенно нарастване на тяхната ангажираност до пълно обхващане на всички жители в съответното населено място.

Иновативност в прилагане на нови подходи в политиките за равенство и приобщаване.

Постигането на справедливост и приобщаване изисква повишено използване и по-добро насочване на ресурсите, както и участието и партньорството на ромските общности, всички правителствени нива, сектори и заинтересовани страни.

Хоризонтални цели:

Политиките за приобщаване на ромите представляват неразделна част от общонационалните политики за повишаване благосъстоянието на българския народ. За тяхното постигане ще допринесат взаимно подсилващи се хоризонталните цели – равенство, приобщаване и участие⁶:

Ефективно равенство: Борба за предотвратяване на прояви на антиромски нагласи и дискриминация срещу ромите като цяло;

Социално-икономическо приобщаване: Намаляване на бедността и социалната изключване и премахване на социално-икономическите различия между ромите и останалата част от българското общество;

Значително участие: Насърчаване на участието чрез овластяване, сътрудничество и доверие.

Секторни цели:

⁶ РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА Аналитичен доклад, придружаващ СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА, Съюз на равенството: Стратегическа рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите и придружаващото я предложение за преработена препоръка на Съвета относно националните стратегически рамки за равенство, приобщаване и участие на ромите; {COM (2020) 620 final} - {COM (2020) 621 final}.

Четири секторни цели подчертават продължаващото значение на четирите области на политиката, заложи в Стратегията. По отношение на образованието, заетостта, здравеопазването, жилищните условия, както и основни услуги, както и трите хоризонтални цели (осигуряване на реална равнопоставеност, социално-икономическо приобщаване и участие на ромите) са от значение:

- Повишаване на ефективния достъп до качествено приобщаващо образование;
- Повишаване на ефективния достъп до качествена и устойчива заетост;
- Подобряване на здравния статус на ромите и увеличаване на ефективния достъп до качествени здравни и социални услуги;
- Повишаване на ефективния достъп до адекватни десегрегирани жилища и основни услуги.⁷

Подходи:

За приобщаващите политики е необходима комбинация от целенасочени и основни подходи. Стратегията следва подход, основан на разработване на общи политики (мейнстрийм) с прилагане на целеви мерки по сектори, особено на местно ниво. Целевият подход е предназначен да компенсира неравенствата.

Дейностите по отделните приоритетни направления ще бъдат изпълнявани чрез взаимна допълняемост на следните подходи:

Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на различни форми на неравнопоставеност във всички обществени сектори; утвърждаване на позитивни обществени нагласи към ромската общност;

Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на традиционни практики в ромската общност, които нарушават правата на жените и децата;

Насърчаване на участието и партньорството на всички заинтересовани страни;

Интегриран подход за териториално развитие, при който на териториален принцип едновременно се предприемат мерки и обединяват ресурси по различни приоритети, основани на местните специфики и нужди и ангажираност на всички заинтересовани страни в посрещането на специфичните местни предизвикателства;

Диференциране на подходите, методите и средствата за осъществяване на политиките за приобщаване, съобразно особеностите на социалните и демографски подгрупи сред ромската общност.

VI. ПРИОРИТЕТИ:

ОБРАЗОВАНИЕ, ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ, ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ, ЗАЕТОСТ, ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ, КУЛТУРА И МЕДИИ

⁷ Напр. течаща вода, адекватна канализация, събиране и управление на отпадъци, екологични услуги, електричество, газ, достъп до транспорт, финансови услуги и цифрови комуникации (в съответствие с принцип 20 от Европейския стълб на социалните права). Оперативна цел в рамките на тази секторна цел е насърчаване на екологичната справедливост и борба с ощетяване по отношение на околната среда (вж. приложение 2 към COM (2020) 620 final).

1. ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Оперативна цел: Създаване на условия за осъществяване на качествено и приобщаващо образование, за образователна интеграция на деца и ученици от уязвими групи, включително роми, и за утвърждаване на интеркултурното образование.

Общи цели:

- ☐ Обхващане на децата във форми на образование и грижи в ранна детска възраст и в предучилищното образование за развиване на познавателни и социално-емоционални умения с цел последващо образователно приобщаване.
- ☐ Създаване на подкрепяща и насърчаваща среда за приобщаване и образователна интеграция; преодоляване на сегрегационните практики в някои образователни институции, чрез повишаване на качеството на образованието с фокус върху интересите на детето, при отчитането на индивидуалните психологически особености и социалната среда; разширяване на десегрегационната програма на МОН и превенция на вторичната сегрегация, в това число и чрез осъществяване на интеркултурно образование.
- ☐ Осигуряване на условия за изпълнение на интегрирани мерки за повишаване на образователното развитие на децата и учениците от ромската общност, чрез качествено и приобщаващо образование и на възможности за продължаващо образование в това число на професионално образование и обучение, както и на висше образование.
- ☐ Обучение в дух на толерантност и недискриминация в образователните институции.
- ☐ Подкрепа за роми и за други лица от социално уязвими групи за завършване на средно, професионално, колежанско и висше образование, особено за профили, специалности и професии, които дават перспектива за реализиране на пазара на труда.
- ☐ Съхраняване на културната идентичност и засилване на гражданското съзнание на деца и ученици от ромската общност, за да развият самочувствие и чувство за принадлежност към българското и европейско общество, като се разширяват познанията в сферата на културата, традиции и пр. в определени учебни предмети и проектно-базирани обучения.
- ☐ Повишаването на броя на обхванатите деца и ученици в задължително предучилищно и училищно образование и намаляването на дела на отпадналите и преждевременно напусналите училище

- ☐ Повишаване и надграждане на знанията, уменията и компетентностите на педагогическите специалисти и непдагогическия персонал за работа в среда на многообразие и за преодоляване на стереотипи и дискриминационни нагласи, чрез обучения, но и продължаваща подкрепа като менторство, групово рефлексия и др.; съвместна работа с образователни медиатори и други специалисти с отношение и влияние върху образователните постижения на децата; реализиране на различни форми на постоянни взаимодействия с родителите.
- ☐ Подкрепа на доказано ефективни образователни практики, чрез иновативни идеи и дейности; повишаване на дигиталните умения.
- ☐ Изготвяне и прилагане образователни инструментариуми и методики, включително и за усвояване на български език от деца и ученици, чийто майчин език е ромски.
- ☐ Разширяване на възможностите за учене през целия живот, включително чрез неформално и информално образование; включване във форми за образование и обучение на лица, които не са завършили средно образование; популяризиране на ученето сред всички слоеве на населението за участие във форми на учене през целия живот.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ☐ Провеждане на политики в образователните институции на територията на областта за пълноценна интеграция на ромските деца в етнически смесени групи в детски градини и на учениците от ромски произход в класове със смесен етнически състав в интегриращите (приемните) училища извън ромските квартали;
- ☐ Организиране в училищата, детските градини и обслужващите звена на дейности във връзка с развитието на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства и техните връстници в условия на мултикултурна среда;
- ☐ Организиране на дейности, художествено-творчески и спортни изяви с цел превенция на проявите на дискриминация в детските градини и училищата;
- ☐ Продължаване работа по проектите по Оперативна програма „Развитие на човешки ресурси“, „Успех“, и „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“, които са от важно значение за етническата интеграция на учениците задържането на застрашени от напускане училище;
- ☐ Приоритетно включване в проекти по програми и други подходящи донорски програми за финансиране на дейности за обезпечаване правото на равен достъп до образование, диференциране на грижата към учениците и осигуряване качествен образователно-възпитателен процес;

- ☐ Подготовка на децата в ранна детска възраст (3-6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на деца от малцинствените етнически групи. Допълнителни занимания с деца в детските градини, за който българският не е майчин език;
- ☐ Поетапно въвеждане на целодневно обучение в училищата до седми клас;
- ☐ Включване на децата и учениците от ромски произход в извънкласни занимания и извънучилищни форми на обучение в областта на културата, фолклора, традициите на различните етноси, танцови формации, изкуства, и традиционни занаяти;
- ☐ Пълно обхващане на децата и учениците от ромски произход, намиращи се в неравностойно положение, в полуинтернанти форми на обучение;
- ☐ Продължаване на работата по проекти, свързани с превенция отпадането на ромските ученици от училище;
- ☐ Поставяне на акценти относно публичността на проучвания и инициативи на деца-роми, свързани с развитието на културната им идентичност;
- ☐ Периодично изследване и анализиране на рисковите фактори, водещи до напускане на училище и други предпоставки относно поставянето на децата в риск; Публично дискутиране на проблемите и включване на всички заинтересовани страни;
- ☐ Провеждане на кампании за мотивиране на ромските родители, относно ползите от предучилищно образование;
- ☐ Предприемане на мерки за ограмотяване на възрастни роми;
- ☐ Организиране на курсове за придобиване на професионална квалификация за част от професията в мрежата от професионални училища;
- ☐ Предоставяне на продължаващо обучение за лица, навършили 16 г. ;
- ☐ Участие в проекти по донорски програми за финансова подкрепа за назначения на помощник-възпитатели и помощници на учителя за работа в мултиетническа среда;
- ☐ Организиране в училища и детските градини на съвместни дейности между родители на ромски деца и останалите родители;
- ☐ Осъществяване на контрол върху детските градини и училища относно допускането на сегрегирани групи и класове по етнически признак;
- ☐ Въвеждане на образователни практики в детските градини и училища за изграждане на положителни нагласи към образователната интеграция на ромските деца;
- ☐ Предприемане на инициативи за квалификация на учители и педагогически специалисти за работа в мултиетническа среда;
- ☐ Подпомагане равния достъп до качествено образование и по-пълно обхващане на деца и ученици в предучилищното и училищно образование;
- ☐ Превенция на отпадането от образователната система;

- ☐ Търсене на обществена подкрепа за провеждане на интеграционни образователни политики;
- ☐ Ефективно сътрудничество на образователните институции с родителите и привличането им като партньори в провеждането на интеграционните политики;
- ☐ Специализирана работа с родителите за по-голяма заинтересованост към образователно-възпитателния процес.
- ☐ Създаване на подходящи условия за успешна и трайна реинтеграция на отпаднали деца и ученици;
- ☐ Осигуряване на разнообразни форми на обща и допълнителна подкрепа за децата и учениците от етническите малцинства за изравняване на стартовите им позиции при постъпване в образователната система;
- ☐ Включване в целодневна организация на учебния ден;
- ☐ Повишаване на образователната мотивация на учениците чрез активно включване в училищния живот;
- ☐ Съхраняване културната идентичност и развиване на творческия потенциал на учениците в часовете за извънкласни дейности, занимания по интереси и организиран отдих и спорт в мултикултурна образователна среда;
- ☐ Обхващане в работата по проекти и национални програми ;
- ☐ Преодоляване на негативния стереотип на сегрегирани училища и поетапна десегрегация;
- ☐ Повишаване качеството на образованието като предпоставка за пълноценна социализация и личностно развитие на децата и учениците;
- ☐ Равен достъп до качествено образование за деца и ученици със специални образователни потребности;
- ☐ Осигуряване на компенсаторни механизми за преодоляване на образователните дефицити;
- ☐ Осигуряване на позитивна образователна среда;
- ☐ Предоставяне на допълнително обучение по български език за осигуряване на равен старт в образованието;
- ☐ Безплатен транспорт;
- ☐ Подкрепа на учениците от уязвимите етнически общности за продължаване на образованието им и след задължителната училищна възраст;
- ☐ Специализирана работа за мотивиране на учениците от уязвимите етнически малцинства в гимназиалната степен за продължаване на образование във висшите училища;
- ☐ Организиране на професионално и кариерно консултиране и ориентиране на учениците;
- ☐ Подпомагане на училищата от образователни медиатори за повишаване качеството и обхвата на предучилищното и училищно образование;

- ☐ Координация и съвместна работа със заинтересованите страни за провеждане на успешни интеграционни политики – ДСП, отдел „Закрила на детето“, общинска власт, НПО, МВР и др.
- ☐ Обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Прилагане на междуинституционални мерки и действия по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.
- ☐ Провеждане на регионални политики за оптимизация на училищната мрежа в посока подобряване на условията за успешна интеграция на децата и учениците от ромски произход чрез създаване на благоприятна подкрепяща среда и намаляване на броя слетите и маломерни паралелки.

Целите на Стратегията в приоритет „Образование“ обслужват процеса на образователната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система и обществото от една страна и съхраняването и развитието на тяхната специфична културна идентичност от друга. Водеща отговорна функция за постигането им има Регионално управление образование гр. Търговище.

2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Оперативна цел: Равнопоставеност в достъпа до качествено обществено здравеопазване и подобряване на здравословното състояние на населението в обособените уязвими етнически общности, с концентрация на бедност.

Общи цели:

- ☐ Подобряване на майчиното и детското здравеопазване в обособените уязвими етнически общности с концентрация на бедност. Системно провеждане на дейности, осигуряващи здравните аспекти на ранното детско развитие.
- ☐ Подобряване на достъпа до качествено обществено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост.
- ☐ Намаляване на стигмата и дискриминацията на хора от уязвими групи.
- ☐ Повишаване на информираността в областта на общественото здраве.
- ☐ Развитие на концепцията за здравна медиация.
- ☐ Подобряване на комунално-битовите условия в публичната среда на ромските квартали за осигуряване на живот в здравословна и чиста среда на обитателите им за превенция на появата и разпространението на инфекциозни болести.
- ☐ Осигуряване на устойчиво изпълнение на политиката по отношение провеждането на ваксинопрофилактиката и разширяване на обхвата на

ваксинираните лица с оглед изпълнение на имунизационния календар, националните ваксинационни програми и поддържане на висок имунизационен обхват.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ☐ Здравно образование за рационално отглеждане на децата, повишаване на обхвата ваксинации;
- ☐ Провеждане на беседи и разговори с младите майки за значението на имунизациите и мотивирането им за редовното им прилагане, съгласно Националния имунизационен календар;
- ☐ Активно съдействие от страна на медиаторите в усилията на личния лекар за обхващане на бременни до четвъртия месец на бремеността с регистрация, консултации с лекар специалист и своевременно постъпване в лечебно заведение за болнична помощ за раждане;
- ☐ Провеждане на здравно-информационни кампании сред маргинализираните групи с фокус върху ромите;
- ☐ Обучение на младежи в социални умения за опазване на здравето и личностното развитие;
- ☐ Предоставяне на контрацептивни средства на желаещите лица, принадлежащи към групата на лица с ниски доходи;
- ☐ Организиране на консултации в населените места, квартали и махали с предимно ромско население по въпроси свързани със сексуалното репродуктивното здраве, семейно планиране, начините за предпазване от сексуално предавани инфекции;
- ☐ Провеждане на имунизации с мобилни екипи в населените места с предимно ромско население;
- ☐ Периодично провеждане на беседи от здравни специалисти и медиатори за вредата от най-разпространените рискови фактори- тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене и за предимствата на здравословния начин на живот.

Регионална здравна инспекция е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Здравеопазване“

3. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Оперативна цел: *Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура и инфраструктура за публични услуги.*

Общи цели:

- ☐ Създаване на интегрирана географска информационна система и въвеждане на орторектифицирани изображения заснети с дрон.
- ☐ Създаване на кадастрална карта и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско население.
- ☐ Приоритетно разработване от общините на общи и подробни устройствени планове с цел уреждане на статута на териториите и налагане на изискванията за инфраструктура и жилищно и друго застрояване.
- ☐ Реализиране на мерки за благоустрояване (изграждане на детски площадки и спортни зали на открито и закрито) в квартали с преобладаващо ромско население, с цел подобряване на средата за живот на местните общности.
- ☐ Търсене на инструментариум за подобряване на правните и икономически условия за премахване на несъответстващите на Закона за устройството на територията (ЗУТ)/законодателството жилища и квартали.
- ☐ Разработване и осъществяване на дългосрочни програми за интегрирана жилищна среда.
- ☐ Съдействие за осигуряване на социални общински жилища за най-маргинализираните и уязвими общности.
- ☐ Изграждане/реновиране на социалната инфраструктура на здравеопазването, образованието, културата и др. в квартали, с концентрация на бедност, вкл. за предоставяне на интегрирани здравно-социални услуги и услуги за развитие на деца и възрастни в общността.
- ☐ Разширяване на законния достъп до качествена вода, електричество и канализация в обособените квартали с концентрация на бедност.
- ☐ Подкрепа и прилагане на иновативни и ефективни решения за преодоляване на енергийната бедност сред ромски общности в страната, и включване на квартали с преобладаващо ромско население в програми за енергийно обновяване.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ☐ Отреждане на терените – общинска собственост - за жилищно строителство;
- ☐ Уреждане въпросите със собствеността на терените;
- ☐ Оценка на нуждите от подобряване състоянието на инфраструктурата в ромските квартали;
- ☐ Изработване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- ☐ Проектиране и изграждане на техническа инфраструктура:
водоснабдяване,
канализация,
улична мрежа,

благоустрояване;

- ☐ Изработване на подробни устройствени планове на новоотредените терени;
- ☐ Актуализация на подробни устройствени планове на съществуващи терени;
- ☐ Изграждане нови социални жилища;
- ☐ Рехабилитиране и преустройство на съществуващи сгради общинска собственост в социални жилища;
- ☐ Осигуряване на алтернативно жилищно настаняване в случай на принудително изваждане на уязвими ромски семейства от домовете, които обитават;
- ☐ Реконструкция на обекти за образователни дейности;
- ☐ Реконструкция на обекти за културни дейности;
- ☐ Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура.

РО на НСК Търговище при РДНСК - Североизточен район е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Подобряване на жилищните условия“.

4. ЗАЕТОСТ

Оперативна цел: Равнопоставен достъп и подобряване реализацията на ромите на пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях; намаляване на социалните неравенства и активното им социално приобщаване.

Общи цели:

1. Равнопоставен достъп до пазара на труда чрез:

- ☐ Насърчаване на работодатели да създават работни места за групи в неравностойно положение на пазара на труда;
- ☐ Насърчаване на предприемачество и собствен бизнес за групи в неравностойно положение на пазара на труда;
- ☐ Насърчаване на дуалното обучение, стажуването и чиракуването, както и на валидирането на придобитите умения;
- ☐ Повишаване на квалификацията вкл. преквалификация към търсени професии;
- ☐ Подкрепа за придобиване и усъвършенстване на дигитални умения и компетенции сред търсещите работа лица, с фокус върху младежите и продължително безработните;
- ☐ Подобряване на посредническите услуги по заетостта;
- ☐ Повишаване на участието на жени от уязвимите общности на пазара на труда, с фокус върху уязвимите възрастови групи 18-29 г. и 55+ г.;

- ☐ Подкрепа за придобиване на зелени умения;
- ☐ Насърчаване на социалния и гражданския диалог в подкрепа на трудовата реализация на ромите;
- ☐ Активиране на продължително безработни и икономически неактивни лица, чрез насърчаване на трудовото медиаторство.

2. Социална икономика:

- ☐ Популяризиране на социалното предприемачество сред лица от ромската общност чрез провеждане на информационни кампании/прояви/уебинари.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ☐ Организиране на мотивационни курсове за повишаване на образованието и квалификацията;
- ☐ Мотивация за активно търсене на работа;
- ☐ Професионална ориентация;
- ☐ Професионална квалификация и осигуряване на последваща заетост;
- ☐ Специализирани трудови борси;
- ☐ Обучения по ключови компетентности;
- ☐ Обучение за стартиране и управление на собствен бизнес;
- ☐ Обучение на служителите в бюрата по труда за придобиване на специфични умения за работа с ромското население;
- ☐ Обучаване и назначаване на повече ромски медиатори в бюрата по труда;
- ☐ Назначаване на повече представители на ромската общност в териториалните структури на държавната администрация и в общинските администрации;
- ☐ Активизиране на социалния и граждански диалог, привличане за партньори на ромските НПО и неформалните лидери на общността.

Дирекциите „Бюро по труда“ в Търговище, Попово и Омуртаг са водещи отговорни институции за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Заетост“.

5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

Оперативна цел: Гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на „език на омразата“.

Общи цели:

- ☐ Повишаване на институционалната култура и експертния капацитет на публичните институции (в т.ч. национална и местна администрация, съд,

прокуратура и органи на МВР) по отношение на политиките за разнообразие, равнопоставеност, достойнство и основни човешки права на ЕС:

повишаване на информираността по отношение на „равноценността“ на културите и уважение на културното многообразие;

- повишаване на информираността за бедността като фактор за появата на негативни социални феномени и за етническата хетерогенност на зоните с концентрация на бедност;
 - изграждане на капацитет за работа с лица, живеещи в дълбока бедност и лица от малцинствени общности (т.е. с различен език, религия, общностен етнос и т.н.) – с респект към различието, достойнството и основните човешки права;
- ☐ Гарантиране и ефективна защита на правата и достойнството на българските граждани в уязвимо социално положение, принадлежащи към различни етнически групи;
 - ☐ Подобряване на мерките за идентифициране, превенция и защита на жертви на антиромски нагласи, езика на омразата и престъпленията от омраза;
 - ☐ Подобряване на мерките за ефективно наказателно правораздаване в случаи на език на омразата и престъпления от омраза;
 - ☐ Подобряване на мерките за социална реинтеграция на лишените от свобода, принадлежащи към етнически малцинства или произхождащи от социална среда, характерна с дълбока бедност, вкл. чрез целенасочено междуинституционално подпомагане;
 - ☐ Подобряване на услугите по правна защита на лица, принадлежащи към етнически малцинства, както и на лица, живеещи в домакинства с дълбока бедност;
 - ☐ Подобряване достъпа на ромските жени до правна помощ и правосъдие.
 - ☐ Подобряване на мерките за закрила на малолетни и непълнолетни лица, принадлежащи към етнически малцинства, както и на деца, живеещи в домакинства с дълбока бедност;
 - ☐ Подобряване на дейностите за ограничаване отпадането на ромските деца от училище;
 - ☐ Приобщаване на лица от ромската общност към дейността по опазване на общественения ред, чрез включването им в Местните комисии за обществен ред и сигурност;
 - ☐ Системно прилагане на мерки, постепенно повишаване на правната култура сред общностите в уязвимо социално-икономическо положение.
 - ☐ Повишаване на гражданското участие и информираност за гражданските права и задължения на лицата, живеещи в зоните с концентрация на бедност;
 - ☐ Повишаване на правната култура на ромите във връзка с придобиването, ползването и съхраняването на български лични документи;

- ☐ Повишаване на информираността и гражданската култура на ромите във връзка с правата и задълженията по отношение на образованието, здравеопазването, жилищните условия и заетостта;
- ☐ Повишаване на информираността на ромите за адекватна реакция срещу езика на омразата и фалшивите новини, засилващи атниромските нагласи и дискриминация.
- ☐ Повишаване на информираността на ромите с акцент върху ромските жени и младежи, във връзка с възможностите за достъп до правна помощ;
- ☐ Превенция на нежелани социални феномени в зоните с концентрация на бедност (в т.ч. ранни бракове, домашно насилие, битова престъпност и противообществени прояви). Изграждане от страна на общината и правоохранителните институции на системи за видеонаблюдение, аналогични за останалата част на населените места;
- ☐ Превенция на специфичните форми на трафик на хора в зоните с концентрация на бедност и осигуряване на допълнителни мерки при защита на жертвите на трафик на хора, принадлежащи към етнически малцинства, с цел понижаване на броя на случаите на трафик на хора и повишаване на разкриваемостта и съдебните производства срещу трафиканти;
- ☐ Разработване и прилагане на услуги за реинтеграция на деца – жертви на трафик с цел ефективна социализация на тази най-уязвима група, постигане на благосъстояние и цялостно развитие.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ☐ Насърчаване участието на представители на ромската общност в структурите на държавната администрация на регионално и месно ниво;
- ☐ Повишаване на административния капацитет и чувствителността на служителите на полицията по отношение правата на малцинствата, въпросите на недискриминацията и общуването в мултиетническа среда, повишаване на уменията им за формулиране и прилагане на политики за интеграция на ромите. Обучение на полицейските служители по правата на човека и проблемите на малцинствата в рамките на служебната учебна година по месторабота;
- ☐ Осъществяване на постоянен контрол в ОД МВР Търговище и в структурните му звена за недопускане на двойни стандарти в прилагането на законите по отношение на ромите и всички уязвими групи;
- ☐ Провеждане на обучение съвместно с неправителствени организации, работещи с ромско население, на полицейски и младши полицейски
- ☐ инспектори за работа в мултиетническа и мултикултурна среда с цел подобряване на ефективността ѝ при спазване на стандартите по правата на

човека;

- ☐ Осъществяване на системна превантивна дейност с цел ограничаване на разпространението на наркотици и проституцията в районите с компактно ромско население;
- ☐ Провеждане на едноседмични теоретико-практически курсове на тема:
- ☐ „Работа на полицията с етническите малцинства“ с участието на служители от „Охранителна полиция“ в ОД МВР Търговище и в районните управления в състава ѝ;
- ☐ Обучения относно правата на детето в „Часове на полиция“ в училищата на областта с акцент там, където учат деца от ромски произход;
- ☐ Осъществяване на превантивна дейност на полицейските инспектори и на инспекторите от Детска педагогическа стая в районните управления на МВР съвместно с педагогическите съветници в училищата със значителен брой деца от ромски произход за противодействие и ограничаване на проявите на агресия и насилие сред учениците;
- ☐ Повишаване на знанията на ромските жени по отношение на правата им с оглед постепенно преодоляване на традиционни практики в ромската общност, накърняващи правата им; превенция на ранните бракове и раждания и трафика на хора. Провеждане на беседи в изградените приемни за превенция на домашно насилие и чрез работа на полицейските и младши полицейските инспектори по места;
- ☐ Запознаване на хората в кварталите на градовете и селата с компактно ромско население в областта с основните изисквания на Наредбите за спазване на обществения ред на всяка община в област Търговище – чрез беседи с обучени за работа в мултиетническа среда полицейски инспектори;
- ☐ Повишаване на правната култура на ромите във връзка с придобиването, ползването и съхраняването на български лични документи чрез запознаването им със значимостта на тези документи и начина за тяхното съхраняване. Осигуряване на приоритетно участие в тези срещи на полицейски служители от ромски произход;
- ☐ Превантивна дейност в населените места и кварталите с компактно ромско население, осъществявана от служители на ОУ „ПБЗН“ Търговище, за придобиване от лица от ромски произход на основни умения по аварийна и противопожарна готовност и адекватни действия при бедствени ситуации;
- ☐ Провеждане на разяснителни и информационни кампании съвместно с Клуба на нестопанските организации в област Търговище и други неправителствени организации, работещи за интеграция на ромите, относно повишаване на чувствителността и нетърпимостта към прояви на етническа нетолерантност и дискриминация;
- ☐ Насърчаване на културния плурализъм при съвместната работа и

сътрудничество с медиите за прилагането на професионални стандарти за етично отразяване проблемите на ромската общност;

- ☐ Използване на спорта като универсално средство за установяване на толерантни междуетнически отношения чрез конкретни прояви: футболни срещи, състезания и игри.

ОД на МВР Търговище е отговорна институция за изпълнението на мерките в приоритет „Върховенство на закона и недискриминация“.

6. КУЛТУРА И МЕДИИ

Оперативна цел: *Подобряване на условията за равнопоставен достъп на ромската общност до обществения културен живот, съхранение и популяризиране на ромската традиционна култура, развитие и популяризиране на творчеството като фактори за културна интеграция и социално сближаване. Преодоляване на езика на омразата и възпроизвеждането на предразсъдъци към ромите в медиите с оглед на изграждане на позитивен образ на общността.*

Общи цели:

- ☐ Съхраняване и популяризиране на традиционната култура на ромската общност.
- ☐ Насърчаване на творческото развитие на представители на общността.
- ☐ Стимулиране на ромската общност за активно участие в обществения културен живот и насърчаване на межкултурния диалог.
- ☐ Деетнизирание на феномените на бедност в българските обществени медии.
- ☐ Борба с ксенофобията, расизма, антиромските нагласи и езика на омразата в медийното пространство.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ☐ Съхраняване, развитие и популяризиране на специфичната етнокултура на ромите, включително в ранна детска възраст, чрез прилагане на различни форми на любителско творчество;
- ☐ Популяризиране на ромската култура чрез дейности, включени в културния календар на всяка община. Въз основа на тях - изготвяне на Областен културен календар на ромските празници и популяризирането му сред обществеността и медиите;
- ☐ Осигуряване на достъп на децата и младите хора от ромския етнос до културни прояви, в т.ч. и професионални, със средства от проекти, дарителски

кампании, спонсорства и др.;

- ☐ Разработване и реализиране на проекти и инициативи, осигуряващи възможности за участие на представителите на ромския етнос в разнообразни спортни, културни и др. дейности;
- ☐ Привличане и мотивиране на хората от ромския етнос към ползване възможностите на Програмата „Българските библиотеки – място за достъп до информация за всеки“, на читалищата, културните институции и граждански сдружения;
- ☐ Популяризиране на добри интеграционни практики, успешни модели и личности от всички сфери на обществения живот чрез различни медийни форми /интервюта, репортажи, рубрики и т.н./
- ☐ Подаване и публикуване на редовна и подробна информация в регионалните медии относно дейности, свързани с ромската култура, традиции и обичаи. Информацията се подава от организаторите на събития и празници, свързани с живота на ромите.

Областния читалищен съвет в област Търговище е водещ при изпълнение на целите в Областната стратегия в приоритет „Култура и медии“.

VII. ОВЛАСТЯВАНЕ И РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА РОМСКАТА ЖЕНА

В настоящата стратегия проблемите на ромската жена са включени не само като хоризонтална политика, но са адресирани и целенасочено.

Приоритетите образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост са обогатени със специфични цели и мерки, сензитивни към жените.

Със специални закони – Закон за равнопоставеност на жените и мъжете, Закон за закрила на детето, Закон за хората с увреждания, Закон за защита от домашно насилие и др. са предвидени специални мерки за защита спрямо лица и групи в уязвимо положение. Правителството прие Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за периода 2021-2030 г. Основната цел на документа е да допринесе за постигането на фактическа равнопоставеност между жените и мъжете в България чрез прилагане на единна, последователна и устойчива държавна политика. В приетия план за действие към стратегията са заложили мерки за: насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете в процесите на вземане на решения; борба с насилието и защита и подкрепа на жертвите; преодоляване на стереотипите по пол в различни сфери на обществения живот, и на сексизма и др.

Наказателният кодекс на Република България определя като престъпления проповядването или подбудата към дискриминация, насилие или омраза, основани на раса, народност или етническа принадлежност (чрез слово, печат или други средства за масова информация, чрез електронни информационни системи или по друг начин); геноцида и апартейда; обидата и клеветата; трафика на хора; принудата за встъпване в брак; склоняването към проституция и други действия, на които често жертва са представители на лица, принадлежащи към етнически малцинства.

Законът за адвокатурата и най-вече Законът за правната помощ създават механизъм за оказване на правна помощ на лица, пострадали от нарушения или жертви на престъпления, включително и на база на тяхната етническа принадлежност и в случаите, в които тези лица не разполагат с необходимите финансови средства да си осигурят помощ.

Ромските жени навсякъде в Европейския съюз все още са изправени пред неравенства в много отношения, които крайната бедност, изключването и дискриминацията засилват още повече. Ромските жени се сблъскват с различни форми на дискриминация, включително и множествена дискриминация, трафик на хора, бракове на непълнолетни и принудителни бракове.

С оглед на всичко, което в настоящия документ е анализирано, констатирано и формулирано като проблем, като оперативна цел се извежда насърчаване овластяването на ромската жена, за превръщането ѝ в активен фактор в социалния, политическия и обществен живот, преодоляване на изключването на ѝ в основните сфери на образование, здравеопазване, заетост и жилищни условия.

Въпросите за овластяването на ромската жена са намерили своето отражение в приоритетите на настоящата областна стратегия. Напр. приоритет „Върховенство на закона и антидискриминация“ адресира основни теми като:

- Насърчаване и подкрепа за участието на ромските жени във всички форми на обществен и политически живот, включително в публичната администрация.
- Преодоляване на домашното насилие, ранните бракове и други форми на традиционни патриархални практики на контрол и насилие. Осигуряване на условия за по-голям достъп до правосъдие за ромските жени.
- Подобряване на мерките за идентифициране, превенция и защита на жертви на антиромски нагласи, езика на омразата и престъпленията от омраза;
- Подобряване на мерките за ефективно наказателно правораздаване в случаи на език на омразата и престъпления от омраза;
- Подобряване достъпа на ромските жени до правна помощ и правосъдие;
- Подобряване на мерките за закрила на малолетни и непълнолетни лица, принадлежащи към етнически малцинства, както и на деца, живеещи в домакинства

с дълбока бедност;

- Подобряване на дейностите за ограничаване отпадането на ромските деца от училище;
- Повишаване на информираността на ромите с акцент върху ромските жени и младежи, във връзка с възможностите за достъп до правна помощ;
- Превенция на нежелани социални феномени в зоните с концентрация на бедност (в т.ч. ранни бракове, домашно насилие, битова престъпност и противообществени прояви). Изграждане от страна на общината и право охранителните институции на системи за видео наблюдение, аналогични за останалата част на населените места;
- Превенция на специфичните форми на трафик на хора в зоните с концентрация на бедност и осигуряване на допълнителни мерки при защита на жертвите на трафик на хора, принадлежащи към етнически малцинства, с цел понижаване на броя на случаите на трафик на хора и повишаване на разкриваемостта и съдебните производства срещу трафиканти;
- Разработване и прилагане на услуги за реинтеграция на деца – жертви на трафик с цел ефективна социализация на тази най-уязвима група, постигане на благосъстояние и цялостно развитие.

Институциите провеждат публични кампании за изграждане на култура за политиките за разнообразие, равнопоставеност, достойнство и основни човешки права на ЕС и повишаване на нивото на обществена чувствителност към проявите на антиромски нагласи и дискриминация.

Националното бюро за правна помощ има опит в работата с улесняване на достъпа до правна помощ и правосъдие на представители на уязвими групи, включително жертви на домашно насилие и насилие по признак „пол“, деца, жени от малцинствени групи и/или от отдалечени и географски изолирани райони чрез въвеждане на мобилни екипи за правна помощ. Това е много важен аспект в работата, свърза с овластяването и равните възможности.

Специално внимание по проблематиката е обърнато и в раздел Мониторинг на изпълнението на областната стратегия. Предвидено е да се привлекат младежи и ромски жени под формата на консултативни съвети и граждански мониторинг.

В Плана за действие 2022-2023 г. към настоящата стратегия са заложили мерки по проблематиката като са посочени конкретните отговорни институции.

VIII. МЕХАНИЗМИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИНТЕГРАЦИОННАТА ПОЛИТИКА

Областната стратегия на област Търговище следва политиките на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030), която е съставна част от цялостната стратегия на правителството за постигане на реални промени в живота на всички български граждани.

Министерски съвет провежда политика за стимулиране на инвестирането в развитието и усъвършенстването на хората и тяхното активно участие в преодоляване на съществуващите предизвикателства.

Хоризонтален междусекторен подход.

Предвид хоризонталния характер на политиката при нейното провеждане участват редица институции и организации с различни компетенции и възможности. Затова дейностите по реализирането на Стратегията и Плановите на Общините за нейното изпълнение се допълват едни други, с цел създаване на кумулативен ефект.

Изпълнението на стратегическия документ се извършва от институции и организации, които съгласно своите правомощия и компетентности залагат конкретни дейности и мерки, свързани с насърчаването на равнопоставеността на жените и мъжете.

Организацията по изпълнението на политиките за равноправно приобщаване и участие на ромите е изградена на базата на ефективно и целенасочено използване на наличните ресурси на регионално и местно ниво, както и тези на европейско ниво, произтичащи от членството на страната в Европейския съюз и достъпа до фондовете на ЕС за програмен период 2021-2027 година.

Основен инструмент за прилагане на оперативно ниво е Национален план за действие (НПД). Планът за действие е отворен с цел да се реагира гъвкаво при необходимост от промени и при спазване на съответните бюджетни процедури.

Планът е изготвен за период от 3 години (2021-2023) и включва дейности, отговорни органи, финансови средства и индикатори за изпълнение на дейностите. Съдържащите се дейности в плана са структурирани по приоритетните области на Стратегията. Компетентните институции и организации предлагат за включване в плана на дейности, които изпълняват и предоставят информация за напредъка по тях.

В оперативен порядък всички мерки по изпълнението на Стратегията, включително мерките по ресурсното осигуряване се координират, съгласуват, контролират и утвърждават от Областния управител.

Координиране на модела за разпределение на управленските отговорности между органите на изпълнителната власт:

Координираща роля по изпълнението на настоящата Стратегия на област Търговище за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030) има Областен

съвет за сътрудничество по етническите и интеграционни въпроси /ОССЕИВ/.

Изграден е междуинституционален механизъм, който включва представители на отговорните по съответните приоритети териториални звена. Същите участват в разработването, планирането и отчитането на мерките и дейностите от Плановите за действие и отчитат напредъка на изпълнението на Стратегията чрез Системата за мониторинг, оценка и контрол:

- Председателят на ОССЕИВ, координира и съгласува мерките по изпълнението на Стратегията и Общинските планове за действие /ОПД/.

- Ключовите ресорни органи са отговорни за актуализирането на съответните тематични програмни оперативни документи за интеграция на ромите, изпълнението на планираните мерки, наблюдението, оценката и отчитането пред ОССЕИВ.

- Необходимият административен капацитет се формира в структурите на Областната администрация, чрез възлагане на определени функции на дирекции, отдели, звена или отделни експерти, отговарящи за изпълнението на политика по приобщаване на ромите. В Областната администрация един служител е с основни длъжностни функции относно приобщаващите политики. Към Областния управител е създаден Съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси, като консултативен и координиращ орган, подпомагащ провеждането на политиката по етническите и интеграционните въпроси на областно ниво.

Усъвършенстване на механизмите за координация със структурите на гражданското общество чрез функционирането на:

- Областен съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси.
- Комисия по координация на изпълнението на Областната стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021-2030 година.
- Консултативни структури и механизми с участието на гражданското общество към ресорните териториални звена и местните власти. Тяхното сформирание и изграждането на капацитета им за планиране, изпълнение, мониторинг и оценка на Стратегията е последователно насърчавано.
- Сътрудничество с легитимни граждански и религиозни организации.
- Активно участие на ромите и на всички заинтересовани страни на всички етапи (планиране, изпълнение, наблюдение, оценка и преглед) на политиката.

Включване на Общините в изпълнението на политиките за приобщаване и участие на ромите чрез:

- С решение на съответния Общински съвет в Общините могат да се създават Общински съвети за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси.

- Разработване, съвместно с представители на местната ромска общност, на конкретни годишни планове на основата на предварително идентифициране, анализ

и оценка на проблемите и нуждите на местните ромски общности в съответствие с Областната стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030). Тези планове се приемат от Общинските съвети и следва да бъдат ресурсно обезпечени, а изпълнението им да е тясно обвързано с приобщаващите цели и индикатори, заложи в Плана за интегрирано развитие на Общината.

- Делегиране на дейности подкрепени от собствените средства на общините, за приобщаване и участие на ромите на общинско ниво.

- Изграждане на подходящи консултативни и координационни механизми с участието на граждански структури и на всички заинтересовани страни, включително представители на ромската общност.

- Формиране на необходимия административен капацитет в структурите на Общинските администрации чрез възлагане на определени функции на дирекции, отдели, звена или отделни експерти, отговарящи за изпълнението на интеграционните политики. Назначаване на общински експерти по етнически и интеграционни въпроси, там, където това е необходимо.

- Кметът на Общината определя Звено за мониторинг и оценка като относително самостоятелна структура. То се обособява чрез заповед на кмета.

- В рамките на Общинския оперативен екип могат да се формират работни подгрупи по отделни приоритети. Общинският оперативен екип включва задължително:

- Кмета на общината;

- Секретаря на общината;

- Председателя на общинския съвет;

- Общински координатор за изготвянето на Областната стратегия. Със заповед на кмета във всяка община се определя общински координатор. Общинският координатор представлява общината в Областния оперативен екип и има задължението да информира кмета на Общината, Общинския съвет и другите отдели в Общинската администрация за хода на областното планиране.

- Представители от Общината отговарящи за образование, здравеопазване, жилищна среда и инфраструктура, култура;

- Представители от: Дирекция „Социално подпомагане“, Дирекция „Бюро по труда“, Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни; служители на МВР (детска педагогическа стая);

- Представители от общностите, за които са предназначени мерките;

- Неправителствени организации, работещи в сферата на интеграцията.

Процесът на изготвяне на Общински план за действие приключва с провеждането на заключителна среща, свикана от Общинския оперативен екип. Кметът на Общината определя отговорно лице, което да координира изпълнението и отчитането на плана за действие за изминалата година пред Общинския съвет, в срок до 1 февруари на настоящата година. Всяка Община следва да разработи собствен механизъм за

координация и управление и да определи конкретни отговорници и да включи общинските координатори, които имат пряко отношение или са ангажирани с изпълнението на интеграционната политика в съответната община.

Звеното за мониторинг и оценка изготвя до 1 февруари мониторингов доклад за изпълнението на Плана за действие на общината в изпълнение на Областната стратегия за равенство, приобщаване и участие на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация за предходната година, която се изпраща до Областния управител. Данните се подават и в Системата за мониторинг и контрол.

Финансирането на приобщаващите политики и програми се осъществява със средства от държавния бюджет, от Европейските фондове и други източници.

Финансово обезпечаване на изпълнението на дейностите, заложен в Общинските планове за действие се осъществява чрез:

- Осигуряване, в рамките на средствата за общините от общата субсидия за делегираните от държавата дейности, на разработването и изпълнението на общински програми, съобразени с приоритетите на интеграционната политика.
- Финансово обезпечаване, в рамките на бюджетите на ресорните министерства и институции, вкл. с целеви средства, на изпълнението на интеграционната политика;
- Финансиране на мерки и дейности на местно ниво, които да носят информация за състоянието и тенденциите на развитие на ситуацията по приоритетните сфери на Стратегията. Това подпомага планирането на мерки или предприемане на действия в условия на криза или извънредна ситуация;
- Стимулиране на Общините да финансират изпълнението на мерки и инициативи чрез общинските бюджети за сметка на собствени приходи, и в партньорство с НПО;
- Подходящо финансиране на НПО, които предоставят такива дейности, тъй като тези дейности са от решаващо значение за създаването на среда и условия за приобщаване и участие;
- Финансиране на тематични проекти по Програми от Структурните фондове и Кохезионния фонд;
- Финансиране и съфинансиране на тематични проекти по програми на Европейския съюз, Световната банка, ООН, Съвета на Европа и други;
- Адекватно интегриране на потребностите и проблемите на ромите в новата многогодишна финансова рамка за периода 2021-2030 година и съответните приоритети на програмите с оглед финансова подкрепа чрез инструментите на ЕС. Финансовата подкрепа чрез инструментите на ЕС има важна допълваща роля към прилаганите политики за намаляване на бедността и социалното изключване. За новия програмен период 2021-2030 година Република България ще получи средства от Европейски социален фонд за Програмата за развитие на човешките ресурси 2021-

2027 (ПРЧР), Програмата за храни и/или основно материално подпомагане 2021-2027 (ПХ) и Програмата за образование 2021-2027 (ПО), както и от Европейския фонд за регионално развитие за Програмата „Развитие на регионите“ 2021-2027 (ПРР).

В Програмата за развитие на човешките ресурси 2021-2027 интеграцията на ромската общност за периода ще бъде прилагана чрез три подхода:

1. *Мейнстрийм подход* (хоризонтален подход – реализация чрез всички мерки):

Мейнстрийм подходът, включва ромите като част от уязвимите групи, които ще получат подкрепа чрез мерките на програмата на национално ниво (в т.ч. социално изключени лица; лица живеещи в бедност и материални лишения; лица, попадащи в групите на неравностойно положение на пазара на труда; лица без образование, с ниска квалификация или без такава и др.).

2. *Подход „Интегрирани териториални инвестиции“* в райони от ниво 2.

3. *Подход „Водено от общностите местно развитие“.*

Двата териториални подхода ИТИ и BOMP ще реализират специфична цел 8 от проекта на регламент за ЕСФ „Насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности, като например ромите“. Териториалните подходи ще дадат възможност за целенасочено въздействие в общностите и така ще допълнят мерките от националното изпълнение на програмата, които са на хоризонтално ниво (мейнстрийм подхода). Тези два териториални подхода ще дадат възможност за финансиране на мерки на места, които имат най-голяма потребност във връзка със специфичния профил на населението на съответната територия.

Фокусът за бъдещите инвестиции от ЕСФ неизменно е свързан с ЕССП, който бе обявен за „компас на ЕС“ за заетостта и социалното сближаване. Чрез него ще се положи основата за още по-целенасочени и ефективни усилия за равни възможности, достъп до пазара на труда, справедливи условия на труд, социална закрила и приобщаване.

Първостепенният приоритет е инвестирането в хората – от образованието и обучението до здравеопазването, равенството и социалното приобщаване. Важно е средствата за осъществяването на тези политики да достигат до тези, които най-много се нуждаят от тях, по-специално в регионите с високи социални неравенства.

Приемственост и устойчивост във времето.

При изпълнението на тази Стратегията се цели осигуряването на дълготраен положителен ефект на провежданата политика за равенство, приобщаване и участие на ромите във всички приоритетни области. Единствено спазването на горепосочените принципи допринася за реализирането на Стратегията и мерките заложи в плановите за нейното изпълнение.

IX. МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

В Областната стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030) са заложили количествени целеви резултати за наблюдение на постигането на минимален напредък на целите в нея до 2030 г. в изпълнение на дългосрочната цел за осигуряване на ефективно равенство и намаляване на различията между ромите и общото население.

Оценката на изпълнението на Стратегията се осъществява чрез Система за мониторинг, оценка и контрол за изпълнение. Системата отчита изпълнението на политиките за приобщаване и участие на ромите на регионално и местно ниво, което включва и сътрудничеството с ромското гражданско общество и други заинтересовани страни.

Чрез Системата се осигурява регулярна, систематична проверка, контрол и проследяване на напредъка и качеството на изпълнението на Стратегията и Плана за действие по нея, както и на всички други интервенции (дейности, проекти, изследвания, проучвания и др.) за приобщаване и участие на уязвими етнически малцинства с фокус ромите, в това число и такива, изпълнявани на местно ниво от общини, НПО, изследователски и аналитични институции, центрове и др. Осигурява се оценка на въздействието в резултат на прилаганите интервенции, като се идентифицират проблемите при прилагането на мерките, с цел подобряване тяхната ефективност и ефикасност.

Чрез Системата се реализира:

- събиране на данни чрез формални и неформални методи на местно и областно ниво в различни области (сектори) по определена методика;
- позволява анализиране на събраната информация, вкл. по различни разрези/сегменти, както и да засича информацията в тях; да прави оценка на въздействието;
- позволява извеждане на научени уроци и формулиране на препоръки и указания за подобряване на изпълнението на Областната стратегия и интеграционните политики.

Мониторингът се измерва посредством индикаторен модел, който включва списък с индикатори, дефиниция и методика (алгоритъм) на формиране, събиране, обработка и анализ на първичните данни за формиране на индикаторите. В Стратегията са включени базова линия и измерими цели.

Наред с общите статистически подходи, данни за изпълнението на Стратегията се събират и по териториален признак за населени места и части от населени места с концентрация на бедност, незаконно строителство и други характерни за тази Стратегия индикатори.

Наблюдение на изпълнението на Стратегията.

1. Наблюдението на изпълнението на Стратегията се осъществява чрез годишното отчитане на напредъка. Това се извършва чрез изготвяне на ежегоден Мониторингов доклад на база на информацията от Системата.

- ОССЕИВ координира подготовката на доклада, обобщава информацията и подготвя доклада.

- Докладът се представя пред НССЕИВ.

2. Привличане на младежи и ромски жени под формата на консултативни съвети и форми на граждански мониторинг.

3. Създаване на Съвет за мониторинг на изпълнението на Стратегията.

4. Набиране, систематизиране и анализ на информация за добри практики за мониторинг на секторни политики.

Оценка за изпълнението на Стратегията.

Оценката на изпълнението на Стратегията има за цел да осигури информация за постигане на целите и ефективността на предприетите мерки. Тя се осъществява в края на периода на действие на Стратегията.

Принципи на мониторинг.

Прозрачност: да осигурява достатъчно достоверна информация на заинтересованите страни като предпоставка публичните политики да бъдат разбирани, наблюдавани и приемани.

Прозрачната система на управление чрез мониторинг и оценка има ясни процедури за публично вземане на решения и отворени канали за общуване между заинтересованите страни и обществените институции.

Отчетност: да носи информация за степента на достижимост на набелязаните цели, за ефективността, ефикасността и рационалността на използване на публични ресурси и за степента на постигнато въздействие върху заинтересованите страни.

Отговорност на управлението: необходимо е институциите постоянно да се опитват да отчитат интересите на всички целеви групи и заинтересовани страни при реализацията на политиките.

Мониторингът изгражда капацитет за създаване, реализиране и изпълнение на качествени политики при оптимално съчетаване на резултати с ресурси. Повишава заинтересоваността и интензифицира участието. Мониторингът създава механизъм за гражданско участие в процеса на формулиране и изпълнение на местна политика.

Добре развитото гражданско общество, което е заинтересовано от реализираната политика, следи достигането на целите и изпълнява контролна функция.

Х. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Стратегията е рамков документ, който задава насоки на действия в приоритетните области за периода 2021-2030 година. Те могат да бъдат допълвани и актуализирани, съобразно динамиката на потребностите за развитие и предизвикателствата на социално-икономическата ситуация.

За да се реализира реален напредък до 2030 година, в който ромските общности в цялото си многообразие имат равни възможности и равно участие във всички сфери на живота, се изискват съвместни действия от всички участници в процеса.

Постигането на равенство, приобщаване и участие на ромите изисква сътрудничеството на всички пряко ангажирани институции на регионално и местно ниво в партньорство с гражданското общество и пълноценно участие на ромите в този процес.

В резултат на изпълнение на Областната стратегия за интегриране на ромите в област Търговище се очаква следният ефект и въздействие:

- Засилване на политиките на социално включване;
- Синхронизиране на визията за развитието на етноинтеграционните процеси на всички нива – общинско, областно и национално;
- Съответствие на областната стратегия на националните и европейските приоритети в сферата на интегрирането на маргинализираните етнически групи;
- Осигуряване на актуална информация и детайлизирана картина на проблемите и потребностите от интегриране на маргинализираните етнически групи;
- Съпоставимост на разработената областна стратегия и общински планове за действие в резултат от прилагането.

Областната стратегия за интегриране на ромите се приема от Областния съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси и се утвърждава от Областния управител на област Търговище.

Осигуряването на активното участие на ромите на територията на Търговищка област е от ключово значение. Ромите участват не само във формирането и реализацията на политиките за интеграция на ромите, но и във всички други политики, те допринасят за развитието на обществото. Това изисква насърчаване на участието в администрацията на представители на ромската общност и гарантира реалното участие на ромите във всички приоритетни области на настоящата стратегия.

ХІ.ПРИЛОЖЕНИЕ: ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ /2021-2030 ГОДИНА/

Индикатори:

1. Относителен дял на лицата в риск от бедност. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

2. Относителен дял на ромите, които са били подложени на дискриминация по каквато и да е причина през последните 12 месеца. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

3. Относителен дял на децата под 18 години в риск от бедност. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

4. Относителен дял на ромите, които са били дискриминирани (в която и да е област) през последните 12 месеца и са подали сигнал за това. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

5. Дял на деца на възраст от 4 години до начална възраст на задължително начално образование, които посещават предучилищно образование. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

6. Относителен дял на младежите (на 20-24 навършени години) със завършено най-малко средно образование. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

7. Относителен дял на децата на възраст 6-14 години от домакинства, в които поне един член се е самоопределил като ром, посещаващи училища, в които „всички или повечето съученици са роми“. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

8. Коефициент на заетост на лицата на възраст 20-64 години. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

9. Коефициенти на заетост на мъжете и на жените на възраст 20-64 години. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

10. Относителен дял на незаетите и неучещи младежи на възраст 15 - 29 навършени години. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

11. Очаквана средна продължителност на предстоящия живот. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

12. Относителен дял на лицата живеещи в лоши жилищни условия. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

13. Относителен дял на лицата, живеещи в пренаселено жилище. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

14. Относителен дял на лицата, живеещи в домакинство без тоалетна и баня вътре в жилището. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

15. Индекс на човешко развитие. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

16. Относителен дял на децата (0-17 години), живеещи в материални лишения.

17. Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет. Текуща стойност

в %. Целева стойност в %.

18. Тежест на разходите за жилища според състоянието на бедност – проучване на EU-SILC. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

19. Неудовлетворени потребности от медицинска помощ в квинтила от най-ниски доходи. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

20. Рано напуснали образование и обучение (относителен дял на лицата на възраст 18-24 навършени години, завършили най-много основно образование и не участващи в образование и обучение, от населението на същата възраст.). Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

21. Нетен коефициент на записване на населението в образователната система (V-XII клас). Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

22. Дял на основни или над основни общи цифрови умения на лица на възраст от 16 до 74 години, живеещи в домакинство с деца под 16-годишна възраст. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

23. Дял на учителите, подготвени за преподаване в мултикултурни условия. Текуща стойност в %. Целева стойност в %.

Индекс на човешко развитие оценява средните постижения на дадена страна в следните три основни аспекта от човешкото развитие:

Оценката, която се дава на всяка страна, е теглото на очаквана продължителност на живота, образование, равнището на доходите в тази страна. Индексът е стандартно средство за измерване на нивото на благосъстояние и най-вече на детското благополучие.

Продължителност на живота и здравословен начин на живот, който се преценява според вероятната продължителност на живота към момента на раждането; позволява да се изчисли косвено задоволяването с продукти от първа необходимост, между които достъпът до питейна вода, жилище, добра хигиена и медицински грижи и услуги.

Знание или равнище на образованието, което се преценява според степента на грамотност на възрастните. Това е процент от населението над 15 години, които могат да четат и разбират кратък и лесно достъпен текст за ежедневието. Отчита се и общият сбор от съотношението на записалите се ученици начално и основно, средно, и висше образование. Това число изразява задоволяване от нематериални блага като възможността за участие при взимане на решения в обществото или на работното място.

Стратегията на област Търговище за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 - 2030 г.) е приета от ОССЕР с Решение №3 по Протокол №1/07.07.2022г. и утвърдена със Заповед на Областния управител № 274/08.07.2022г.

Приложение: Общински планове за действие 2021-2023 година на Общините на територията на област Търговище.